

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

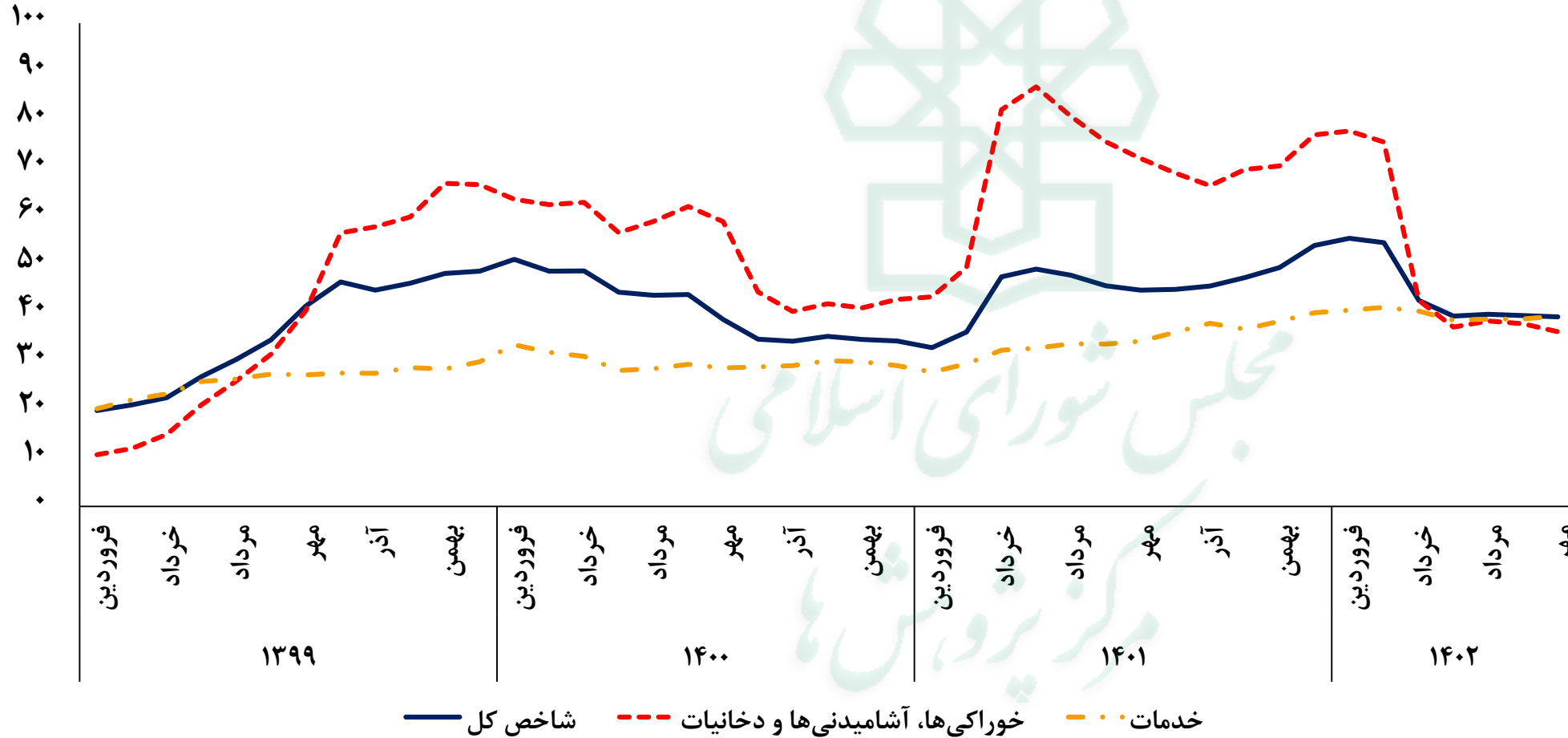
دفتر مطالعات بخش عمومی

آذر ۱۴۰۲

وضعیت تورم

نرخ تورم نقطه به نقطه

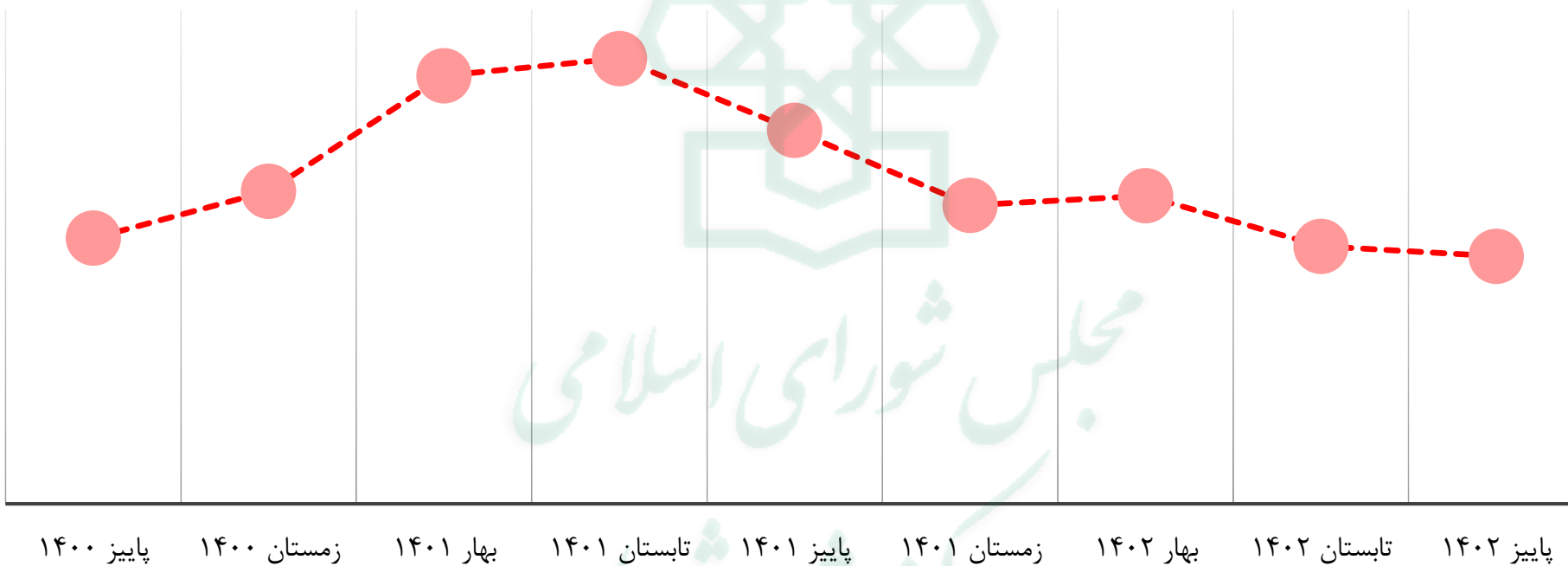
- کاهش قابل توجه تورم در ماه‌های نخست سال ۱۴۰۲ و تثبیت نرخ تورم ماهانه در نرخ ۲,۲ درصد
- کاهش قابل توجه نرخ تورم خوراکی
- انتظار کاهش نرخ تورم در صورت تداوم روند نزولی نرخ رشد نقدینگی

ماخذ: مرکز آمار ایران

وضعیت انتظارات تورمی

تورم انتظاری در یک سال آینده

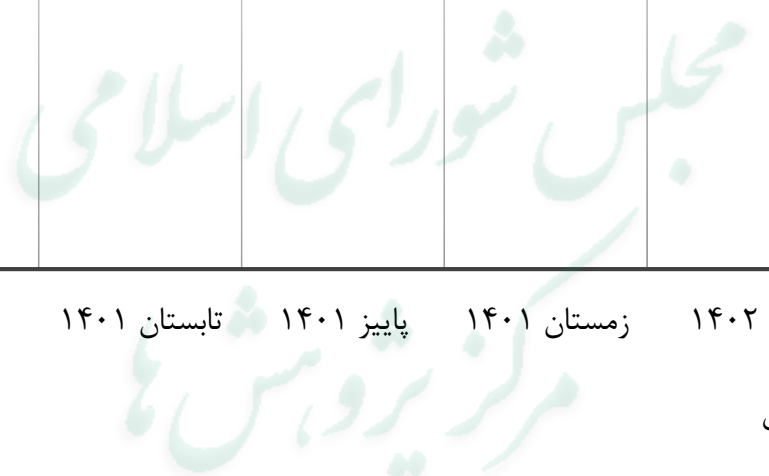

• روند نزولی انتظارات

تورمی با پشت سر

گذاشتن نوسانات

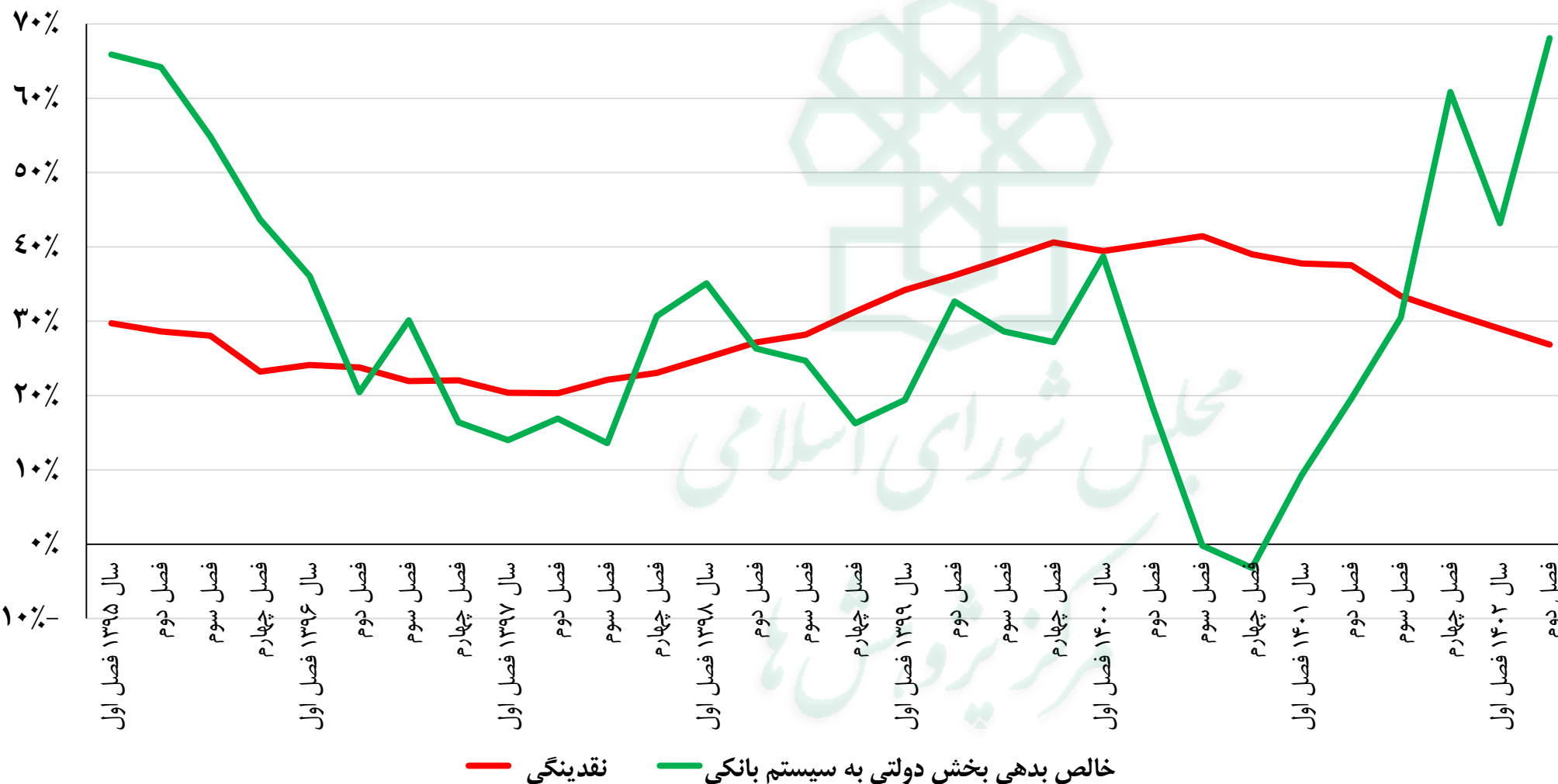
ارزی زمستان ۱۴۰۱

ماخذ: افکارسنجی مرکز پژوهش های مجلس

وضعیت رشد اجزا نقدینگی

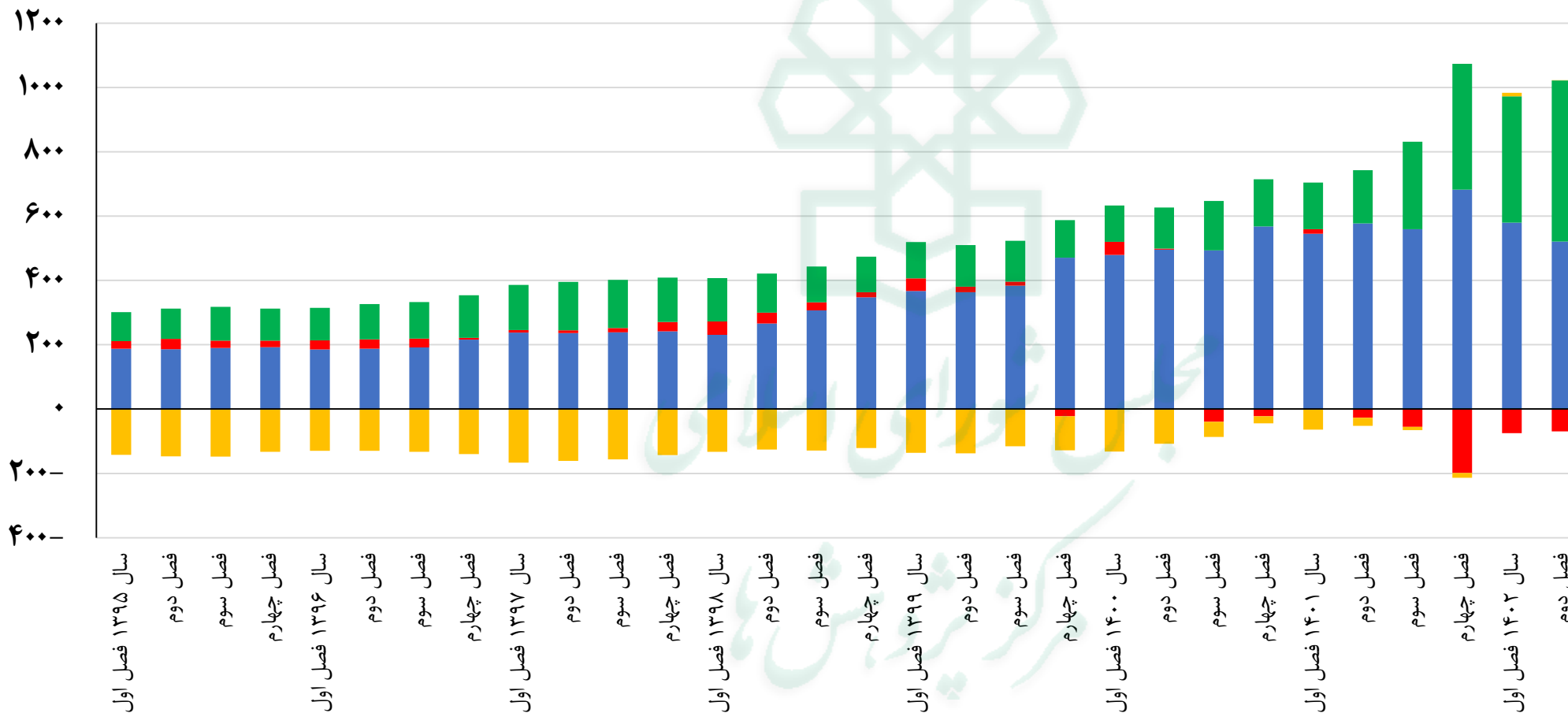
- کاهش رشد سالانه سهم مانده تسهیلات بخش غیردولتی و افزایش رشد مانده تسهیلات بخش دولتی
- لزوم کاهش سهم بخش دولتی از تسهیلات جهت امکان پذیر شدن سیاست کنترل ترازنامه و رشد نقدینگی

ماخذ داده: بانک مرکزی

وضعیت پایه پولی

هزار میلیارد تومان

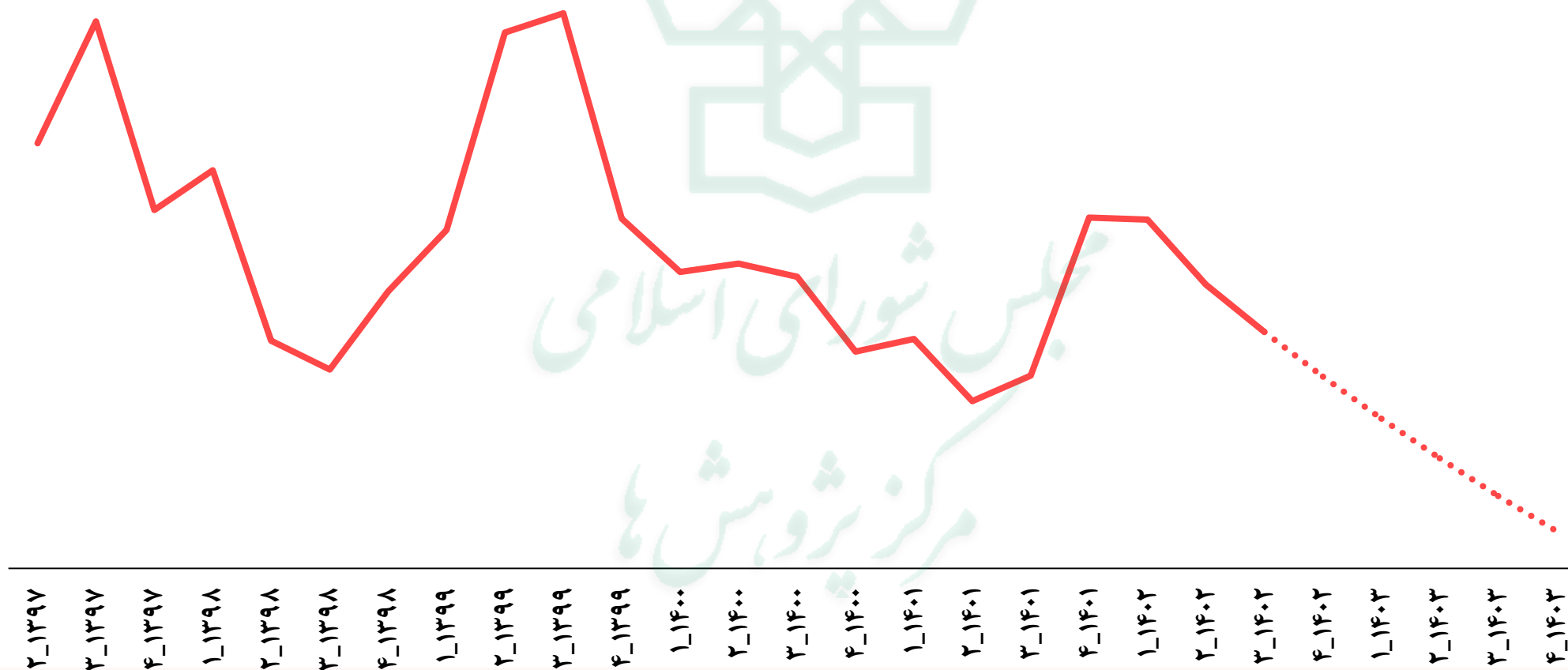
- افزایش سهم بدهی بانکها به بانک مرکزی.
- کمبود عرضه ذخایر موجب افزایش بدهی بانکها به بانک مرکزی شده است.

■ خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی (میلیارد ریال)
 ■ خالص بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی (میلیارد ریال)
 ■ بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی (میلیارد ریال)
 ■ خالص سایر (میلیارد ریال)

وضعیت نرخ ارز

روند فصلی نرخ حقیقی ارز به قیمت‌های ثابت پاییز ۱۴۰۲

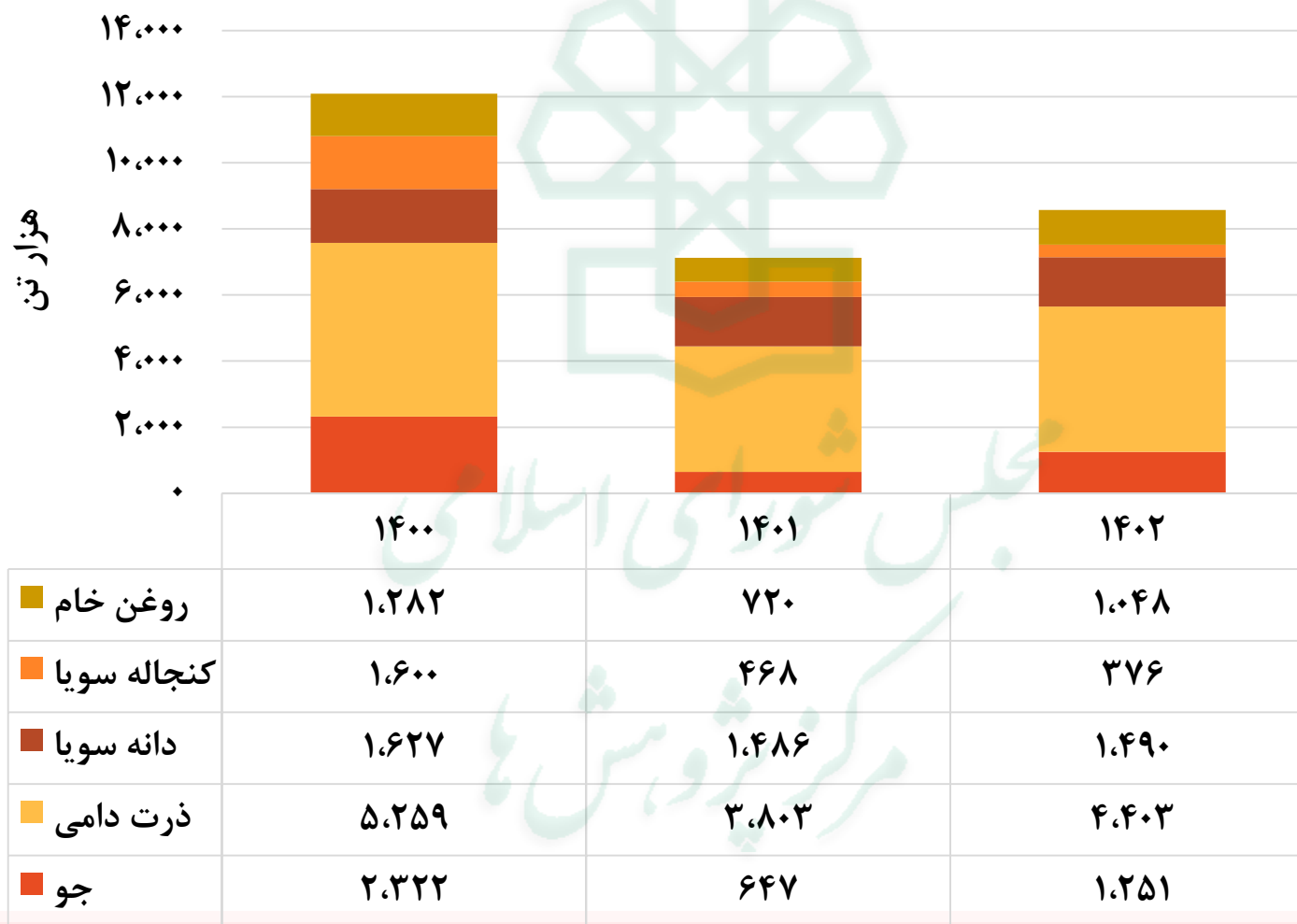

ماخذ داده: بانک مرکزی

وضعیت اهم اقلام اساسی مشمول ارز ترجیحی

وزن هفت ماهه ۵ قلم کالاهای اساسی

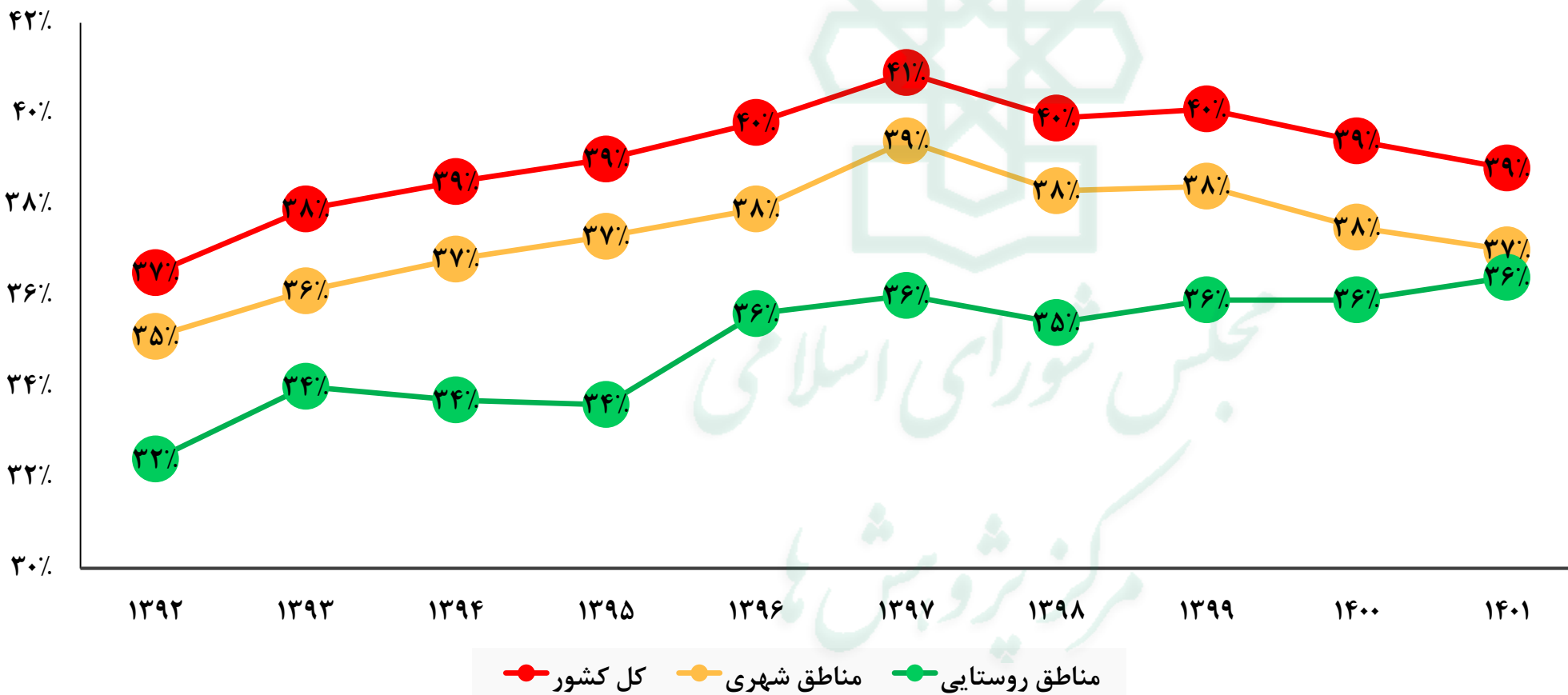

- افزایش ۱,۵ میلیون تنی ۵ قلم کالاهای اساسی و پیش بینی ادامه روند افزایش نیاز وارداتی.
- تامین ۴,۵ میلیارد دلار ارز ترجیحی بیش از ارزهای وصول شده سهم نفت دولت توسط بانک مرکزی

وضعیت نابرابری

ضریب جینی

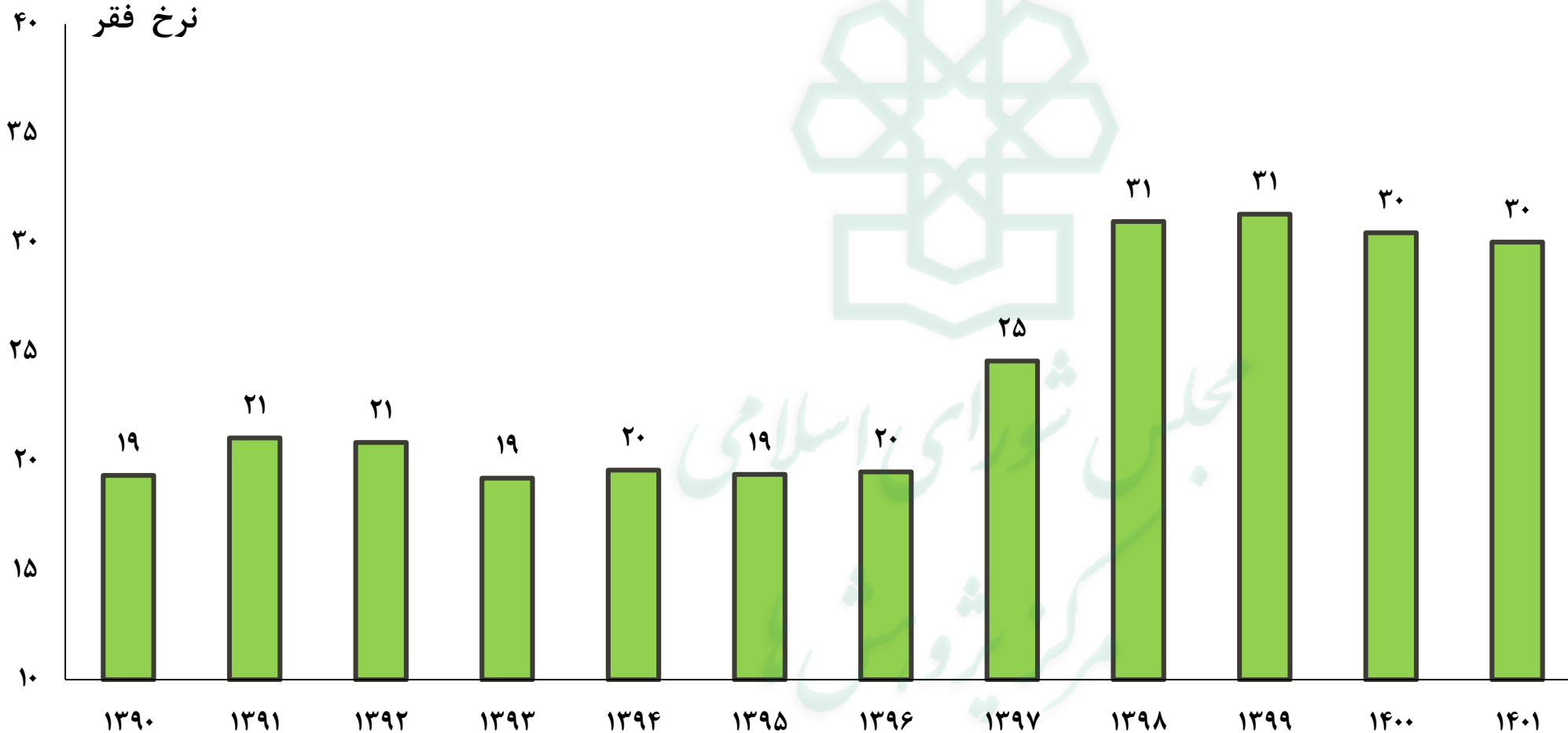
- کاهش ضریب جینی کل کشور در سال ۱۴۰۱ تحت تاثیر پرداخت یارانه نقدی
- امکان افزایش ضریب جینی در سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ با توجه به نرخ تورم بالا

ماخذ: مرکز آمار ایران

وضعیت فقر

نرخ فقر

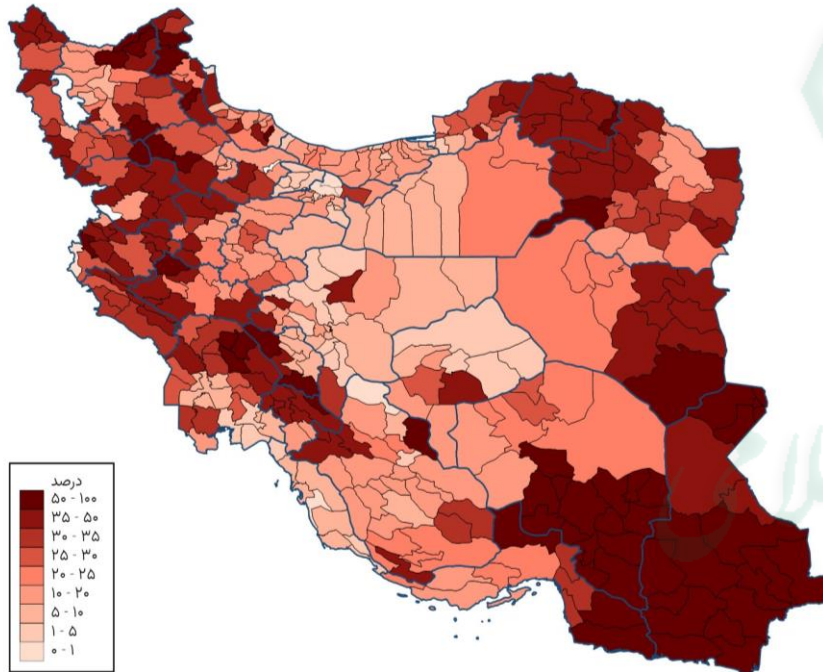
- افزایش حدود ۱۰ واحد درصدی نرخ فقر طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۹
- تثبیت نرخ فقر در نرخ‌های حدود ۳۰ درصد
- خطر افزایش نرخ فقر با توجه به کاهش فاصله طبقه متوسط با خط فقر

ماخذ: محاسبات مرکز پژوهش‌های مجلس

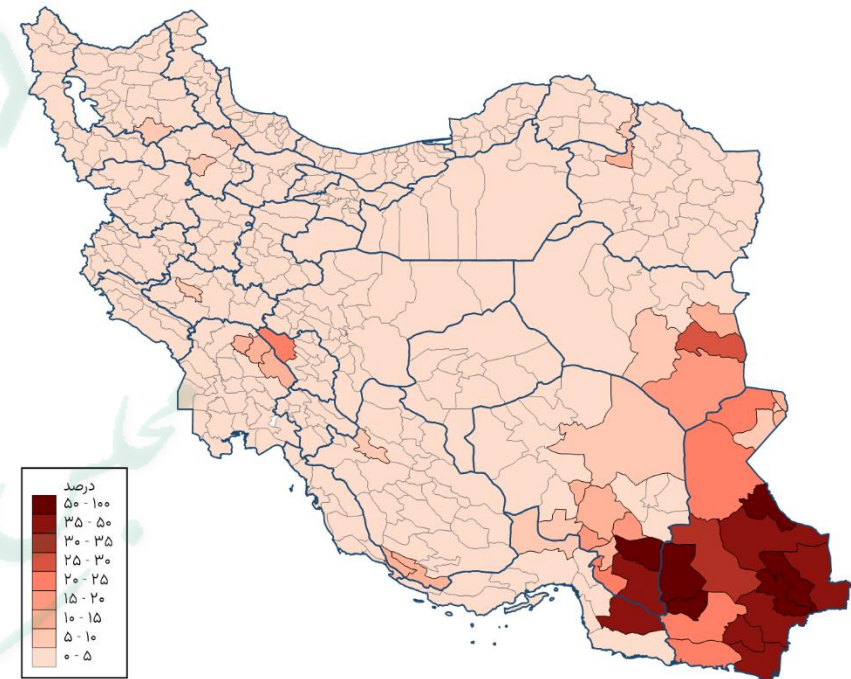

وضعیت فراگیری محرومیت شدید

(فقر چند بعدی در حوزه های سلامت، آموزش، زیرساخت، امکانات رفاهی، مسکن)

منبع: محاسبات پژوهش بر اساس داده‌های درآمد و هزینه خانوار سال ۱۳۸۵ - مرکز آمار

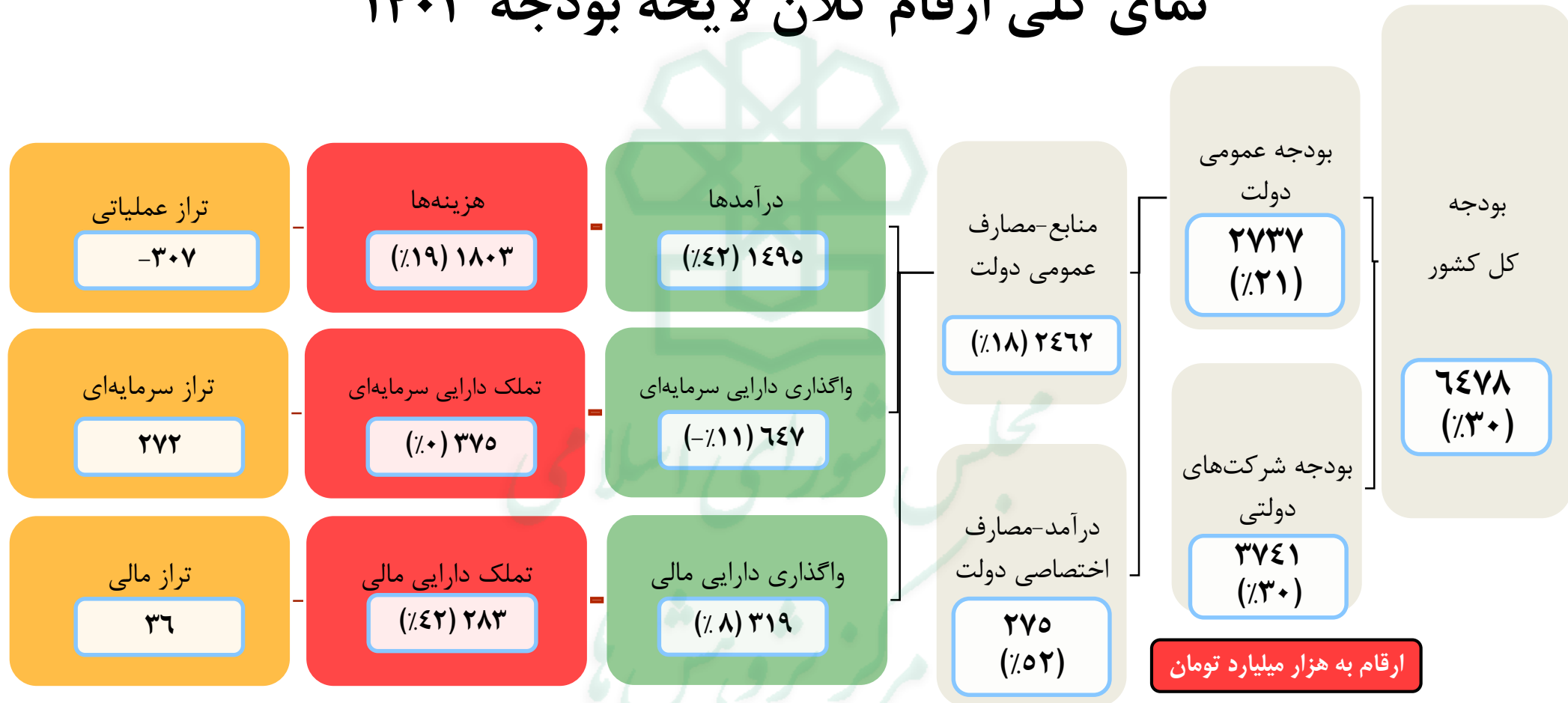
منبع: محاسبات پژوهش بر اساس داده‌های درآمد و هزینه خانوار سال ۱۴۰۰ - مرکز آمار

فراگیری محرومیت شدید در سال ۱۳۸۵ در کل کشور ۲۵ درصد

فراگیری محرومیت شدید در سال ۱۴۰۰ در کل کشور ۴ درصد

نمای کلی ارقام کلان لایحه بودجه ۱۴۰۳

تصویر منابع عمومی لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

منابع	قانون بودجه ۱۴۰۲ (م.ت)	پیش‌بینی عملکرد ۱۴۰۲ (م.ت)	لایحه بودجه ۱۴۰۳ (م.ت)	رشد نسبت به قانون (%)	رشد نسبت به پیش‌بینی عملکرد (%)
درآمدها	۱۰۵۴	۹۵۳	۱۴۹۸	۴۲	۵۷
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۷۳۲	۴۴۷	۶۴۴	-۱۲	۴۴
واگذاری دارایی‌های مالی	۲۹۶	۲۲۰*+۲۵**+۱۷۰***	۳۱۹	۸	-۲۳
جمع منابع عمومی دولت	۲۰۸۲	۱۸۱۵	۲۴۶۲	۱۸	۳۵

* ۲۵ هزار میلیارد تومان بابت استفاده از باقی‌مانده مجوز برداشت از صندوق توسعه در سال گذشته است.

** ۱۷۰ هزار میلیارد تومان مجوز استفاده از سهم صندوق توسعه بابت مصارف عمرانی در سال جاری است (با فرض جبران کسری ارز

ترجیحی از این محل).

تصویر مصارف عمومی لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

مصارف	قانون بودجه ۱۴۰۲ (م.ت.ه)	پیش‌بینی عملکرد ۱۴۰۲ (م.ت.ه)	لایحه بودجه ۱۴۰۳ (م.ت.ه)	رشد نسبت به قانون (%)	رشد نسبت به پیش‌بینی عملکرد (%)
هزینه‌ها	۱۵۰۸	۱۴۰۵	۱۸۰۳	۱۹	۲۴
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۳۷۵	۱۷۰* + ۱۰۰	۳۷۵	۰	۳۸
تملك دارایی‌های مالی	۱۹۸	۱۹۰	۲۸۳	۴۳	۶۱
جمع مصارف عمومی دولت	۲۰۸۲	۱۸۶۵**	۲۴۶۲	۱۸	۳۲

* ۱۷۰ هزار میلیارد تومان مجوز استفاده از سهم صندوق توسعه بابت مصارف عمرانی در سال جاری است.

** با توجه به عدم تحقق بخشی از منابع پیش‌بینی می‌شود برای پوشش اعتبارات هزینه‌ای حدود ۵۰ (م.ت.ه) تجهیز منابع جدید نظیر اوراق مالی مازاد بر سقف انجام شود.

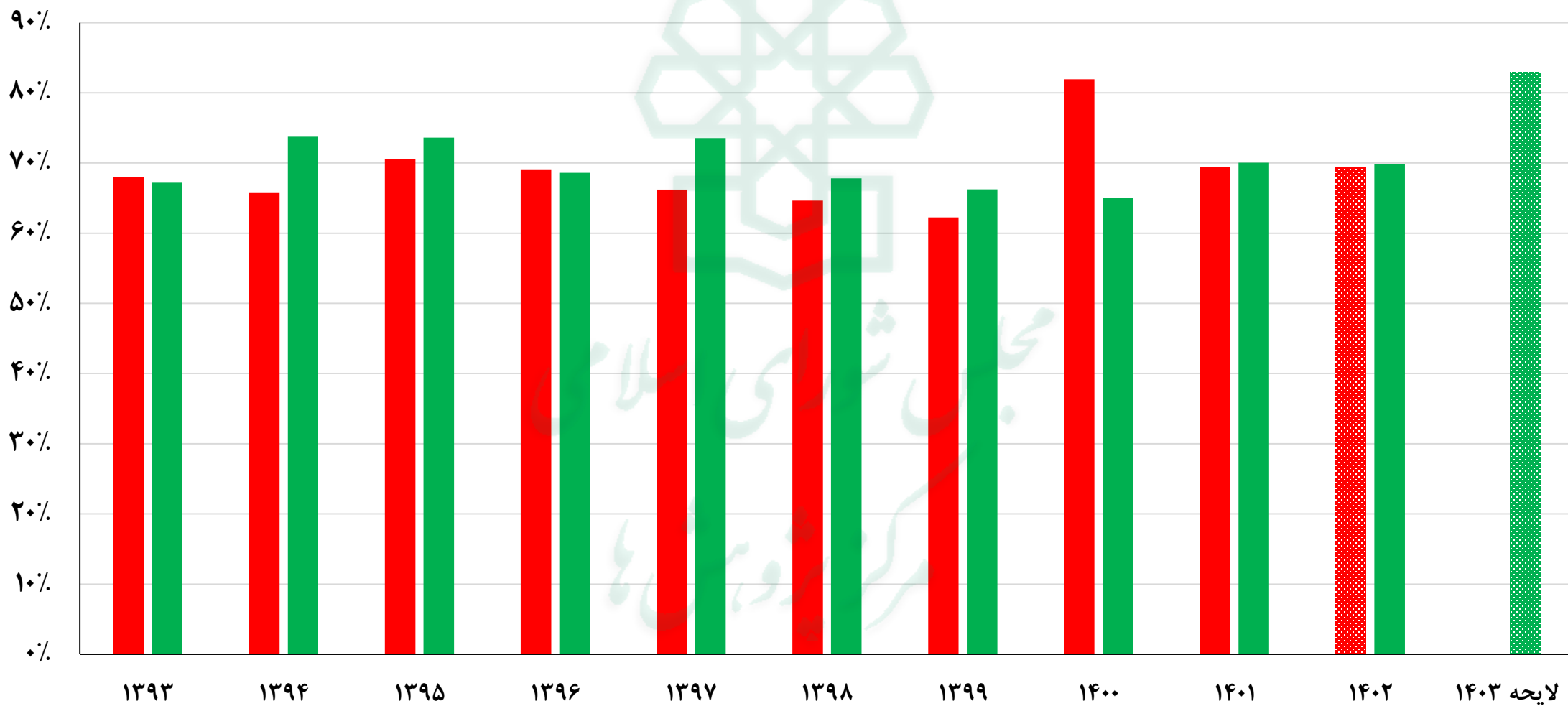
رشد منابع و مصارف لایحه نسبت به قانون ۱۴۰۲

عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۲	پیش‌بینی عملکرد ۱۴۰۲	لایحه ۱۴۰۳	رشد لایحه نسبت به قانون (%)	رشد لایحه نسبت به عملکرد (%)
منابع	۲۰۸۲	۱۸۱۵	۲۴۶۲	٪۱۸	٪۳۶
درآمدهای مالیاتی	۷۴۹	۷۲۸	۱۱۲۲	٪۵۰	٪۵۴
درآمدهای گمرکی	۱۴۵	۶۴	۱۴۲	٪۲-	٪۱۲۲
سایر درآمدها	۱۶۱	۱۶۱	۲۳۳	٪۴۵	٪۴۵
منابع حاصل از نفت و میعانات	۶۲۳	۴۳۷	۵۸۳	٪۶/۵-	٪۳۳
واگذاری اموال منقول و غیرمنقول و سایر	۱۰۸	۱۰	۶۲	٪۴۳	٪۵۲۰
واگذاری اوراق مالی اسلامی	۱۸۷	۱۸۷	۲۵۴	٪۳۶	٪۳۶
واگذاری شرکت‌های دولتی	۱۰۶	۳۰	۶۰	٪۴۳-	٪۱۰۰
سایر واگذاری مالی	۳	۳	۴,۵	٪۵۰	٪۵۰
سایر منابع*	-	۲۵+۱۷*	-	-	-

* سایر منابع شامل استقراض از صندوق توسعه و تنخواه‌گردان خزانه، اوراق مازاد بر سقف و سایر موارد است.

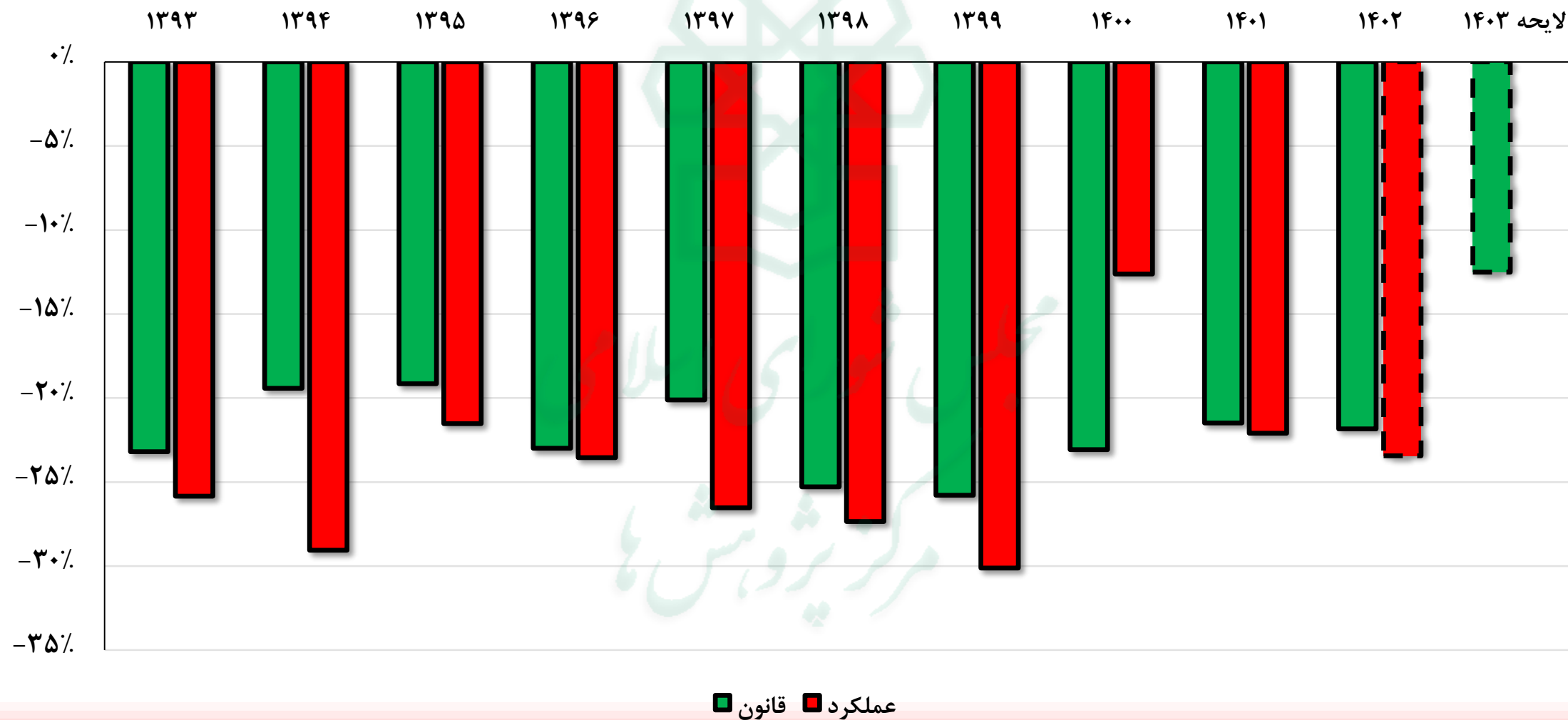
نسبت درآمد به هزینه (اعتبارات جاری)

■ نسبت درآمدها به هزینه‌ها (مصوب) ■ نسبت درآمدها به هزینه‌ها (عملکرد)

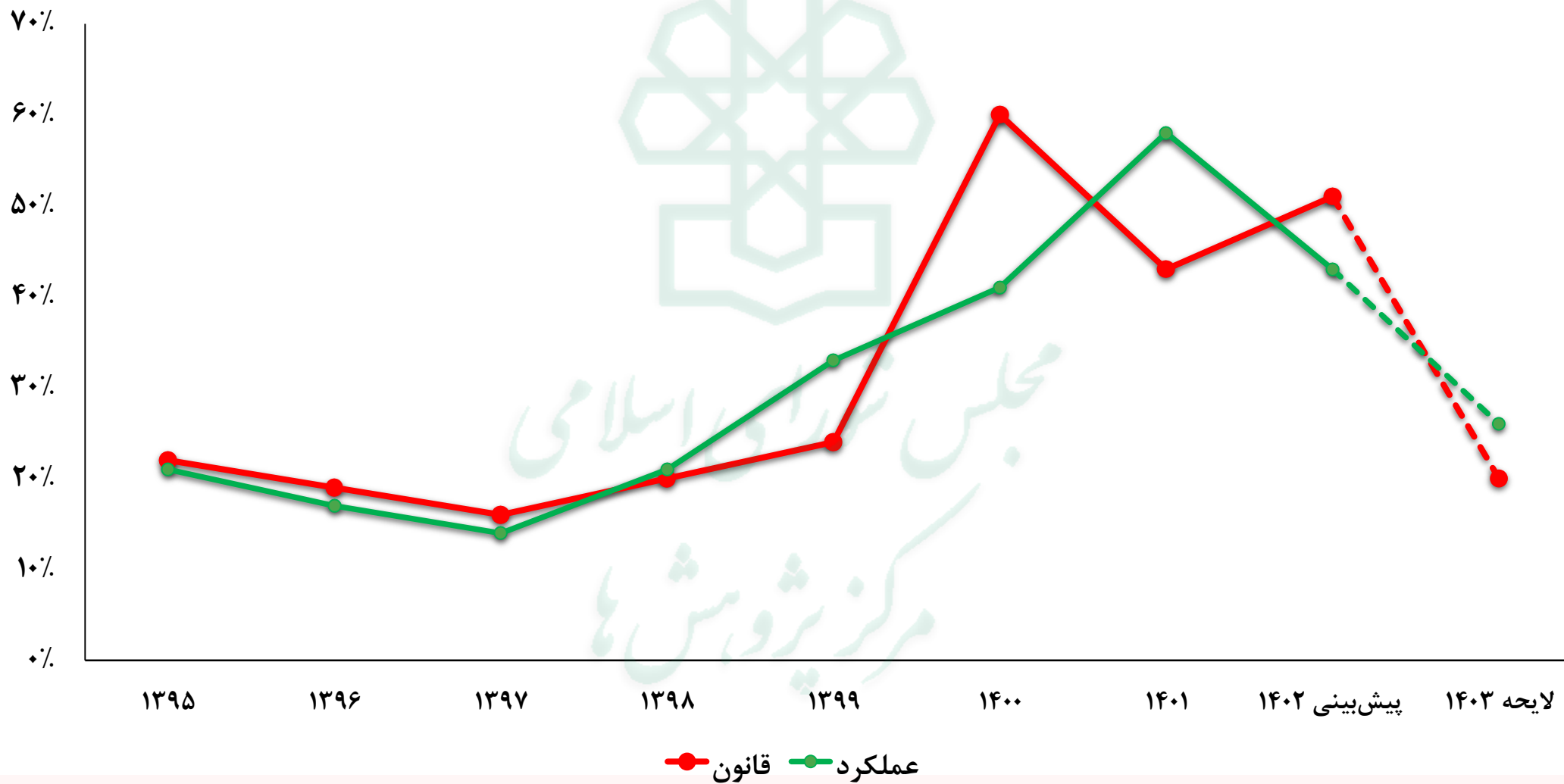

نسبت کسری تراز عملیاتی به سقف بودجه

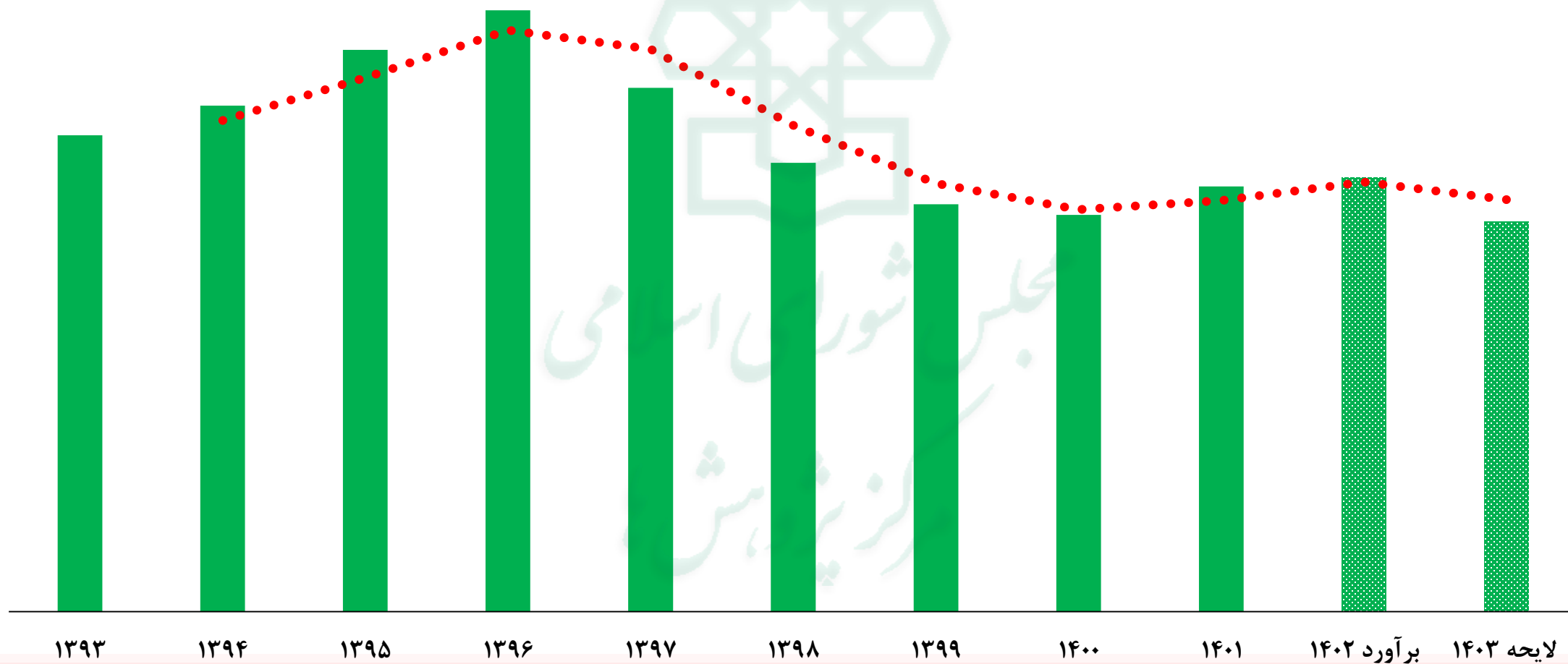

روند رشد اعتبارات هزینه‌ای

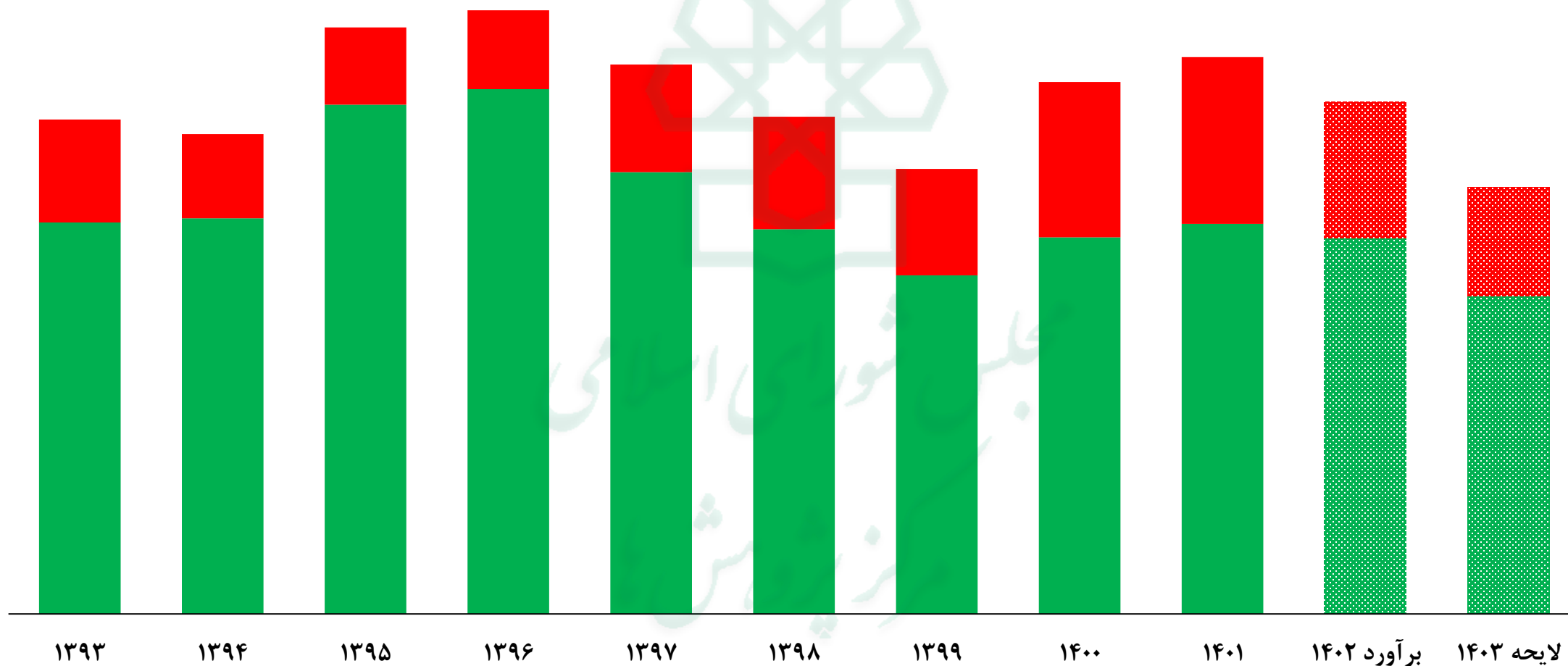

روند اعتبارات هزینه ای (جاری) حقیقی شده دولت (قیمت ثابت ۱۳۹۵)

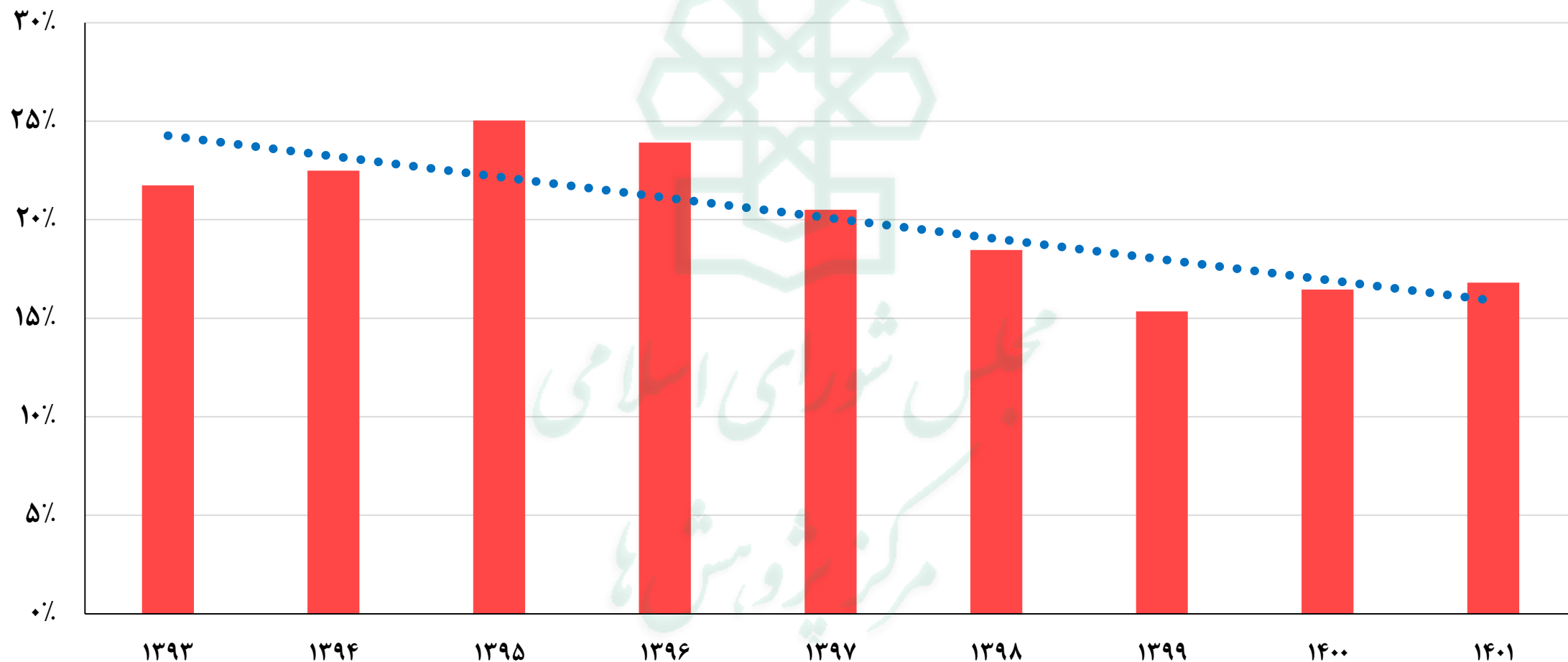
عملکرد مجموع مصارف دولت (حقیقی شده به قیمت ثابت ۱۳۹۵)

■ عملکرد حقیقی مصارف عمومی ■ عملکرد حقیقی خارج سقف (هدفمندی و سایر)

نسبت عملکرد مجموع مصارف دولت به تولید ناخالص داخلی

مجموع مصارف دولت شامل: مصارف عمومی، هدفمندی یارانه‌ها، تقویت بنیه دفاعی و بدون در نظر گرفتن: مصارف اختصاصی، شهرداری‌های، سازمان تامین اجتماعی

ماخذ محاسبه تولید ناخالص داخلی: مرکز آمار

اجزای درآمدهای مالیاتی

۱۴۰۳		۱۴۰۲				۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	
تغییرات لایحه نسبت به برآورد عمل کرد ۱۴۰۲	تغییرات لایحه نسبت به مصوب ۱۴۰۲	لایحه (هزار میلیارد تومان)	برآورد عملکرد کل سال (هزار میلیارد تومان)	عملکرد ۷ ماهه (هزار میلیارد تومان)	مصوب (هزار میلیارد تومان)	عملکرد (هزار میلیارد تومان)	عملکرد (هزار میلیارد تومان)	عملکرد (هزار میلیارد تومان)	عملکرد (هزار میلیارد تومان)	
٪۵۴	٪۵۳	۴۵۱	۲۹۳	۱۶۵	۲۹۴	۱۹۰	۱۱۶	۵۹	۴۳	مالیات اشخاص حقوقی
٪۱۸	٪۳۳	۱۵۲	۱۲۹	۸۰	۱۱۴	۸۵	۶۰	۳۷	۲۹	مالیات بر درآمدها
٪۴۸	٪۳۳	۴۹	۳۳	۱۶	۳۷	۱۹	۱۴	۲۳	۸	مالیات بر ثروت
٪۴۳	٪۴۷	۶۵۲	۴۵۵	۲۶۱	۴۴۵	۲۹۴	۱۹۰	۱۱۹	۸۰	مجموع مالیات‌های مستقیم
٪۱۲۳	-%۲	۱۴۳	۶۴	۳۴	۱۴۵	۵۹	۲۵	۱۸	۲۰	مالیات بر واردات
٪۷۲	٪۵۵	۴۷۰	۲۷۳	۱۴۸	۳۰۴	۱۷۸	۱۱۶	۷۴	۵۹	مالیات بر کالاها و خدمات
٪۸۱	٪۳۶	۶۱۲	۳۳۷	۱۸۳	۴۴۹	۲۳۷	۱۴۱	۹۲	۸۰	مجموع مالیات‌های غیرمستقیم
٪۵۹	٪۴۱	۱۲۶۵	۷۹۲	۴۴۳	۸۹۴	۵۳۱	۳۳۱	۲۱۱	۱۵۹	مجموع درآمدهای مالیاتی

مقایسه درآمدهای مالیاتی در قانون بودجه ۱۴۰۲ و لایحه ۱۴۰۳

رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲	انواع مالیات
۵۰	۱,۱۲۲.۲	۷۴۸.۹	مجموع مالیاتهای مستقیم و کالاها و خدمات
۴۶,۷	۶۵۲.۶	۴۴۵.۰	مالیات‌های مستقیم
۵۳.۵	۴۵۰.۸	۲۹۳.۷	مالیات اشخاص حقوقی
۳۰	۱۸.۶	۱۴.۳	مالیات علی الحساب اشخاص حقوقی دولتی
۱۰	۲۲.۵	۲۰.۵	مالیات عملکرد شرکتهای دولتی
۳۹.۳	۳۵۶.۰	۲۵۵.۵	مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی
-	۵۰.۰	-	مالیات موضوع تبصره ۶ لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ (موضوع بند ب ماده ۱۵۹ قانون برنامه پنجم توسعه)
۹	۳.۷	۳.۴	سایر
۳۳.۴	۱۵۲.۲	۱۱۴.۱	مالیات بردرآمدها
۲۰	۳۳.۲	۲۷.۷	مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی
۲۰	۴۲.۴	۳۵.۴	مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی
۵۰	۶۱.۳	۴۰.۹	مالیات مشاغل
۱۳.۳	۱۰.۲	۹.۰	مالیات مستغلات
۳۶۴	۵.۱	۱.۱	سایر
۳۳	۴۹.۶	۳۷.۲	مالیات بر ثروت
۲۲	۳.۹	۳.۲	مالیات بر ارث
۶۸	۱۵.۳	۹.۱	مالیات نقل و انتقال سهام
۳۳	۱۵.۳	۱۱.۵	مالیات نقل و انتقالات املاک و سرقفلی
۵۰.۰۰	۱.۱	۰.۷	مالیات بر واحدهای مسکونی گران قیمت (با احتساب عرصه و عیان)
۱۰.۰۰	۷.۷	۷.۰	مالیات بر انواع خودرو سواری و وانت دو کابین دارای شماره انتظامی شخصی گران قیمت
۳۰.۰۰	۲.۶	۲.۰	درآمد حاصل از مالیات بر واحدهای مسکونی خالی از سکنه
۰.۵	۳.۷	۳.۷	سایر

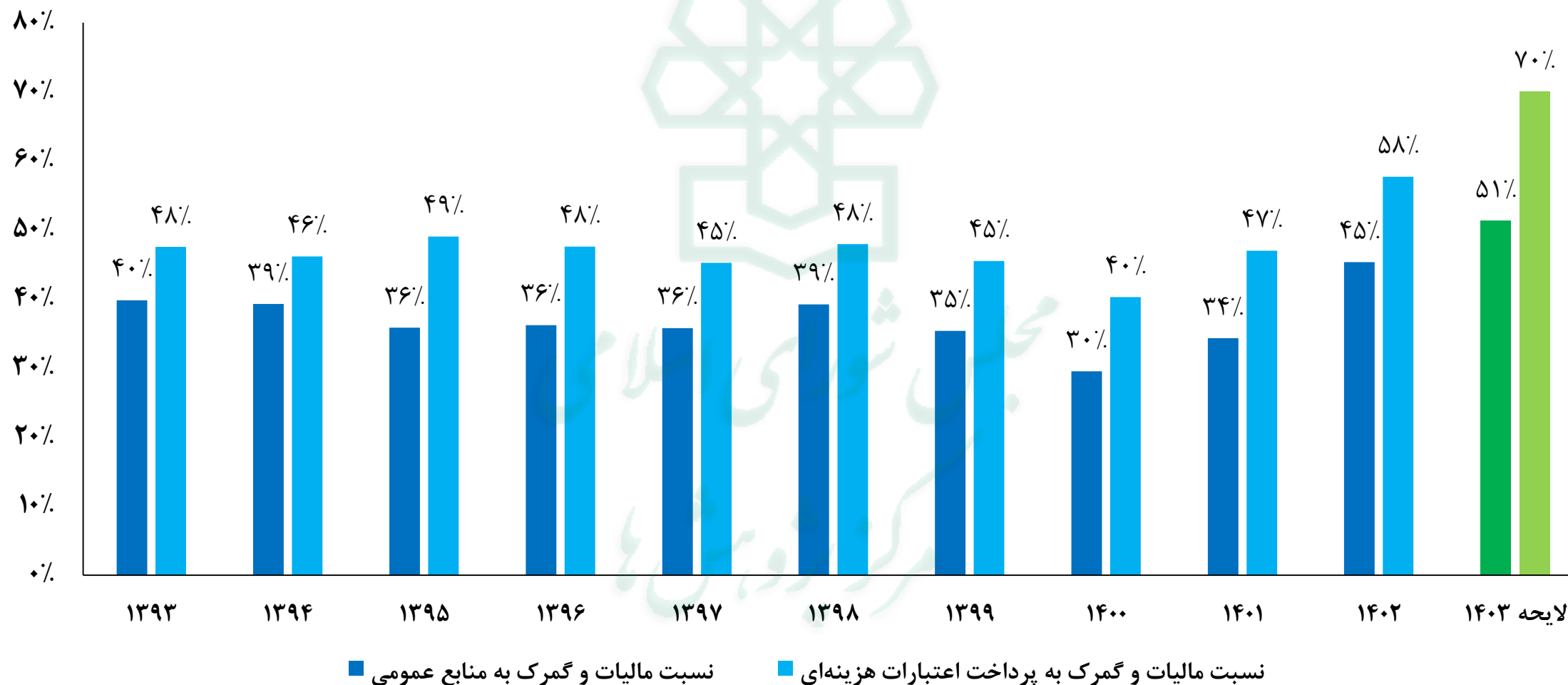

مقایسه درآمدهای مالیاتی در قانون بودجه ۱۴۰۲ و لایحه ۱۴۰۳

رشد	لایحه ۱۴۰۳	مصوب ۱۴۰۲	انواع مالیات
۵۰	۱,۱۲۲.۲	۷۴۸.۹	مجموع مالیاتهای مستقیم و کالاها و خدمات
۴۶,۷	۶۵۲.۶	۴۴۵.۰	مالیاتهای مستقیم
۵۵	۴۶۹.۷	۳۰۲.۸	مالیات بر کالاها و خدمات
۲۱.۴	۸.۵	۷	مالیات بر فروش فرآورده های نفتی
۳۵	۴۶	۳.۴	عوارض خروج مسافران مرزهای کشور
۳۰	۸.۲	۶.۳	مالیات بر فروش سیگار
۵۰	۱۹.۶	۱۳.۱	مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل
۴۰	۱۵.۵	۱۱.۱	مالیات شماره گذاری خودرو
۴۳	۲۶۹.۵	۱۸۸.۴	مالیات بر ارزش افزوده
۵۰	۱۵	۱۰	مالیات بر مصرف سیگار
۰	۳.۱	۳.۱	درآمد حاصل از صادرات مواد خام و محصولات معدنی و صنایع معدنی فلزی و غیرفلزی و محصولات نفتی، گازی و پتروشیمی (بند ن تبصره ۶)
-	۵۰	-	افزایش یک واحد درصد نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت
۲۵.۳۴	۷۵.۷	۶۰.۴	سایر

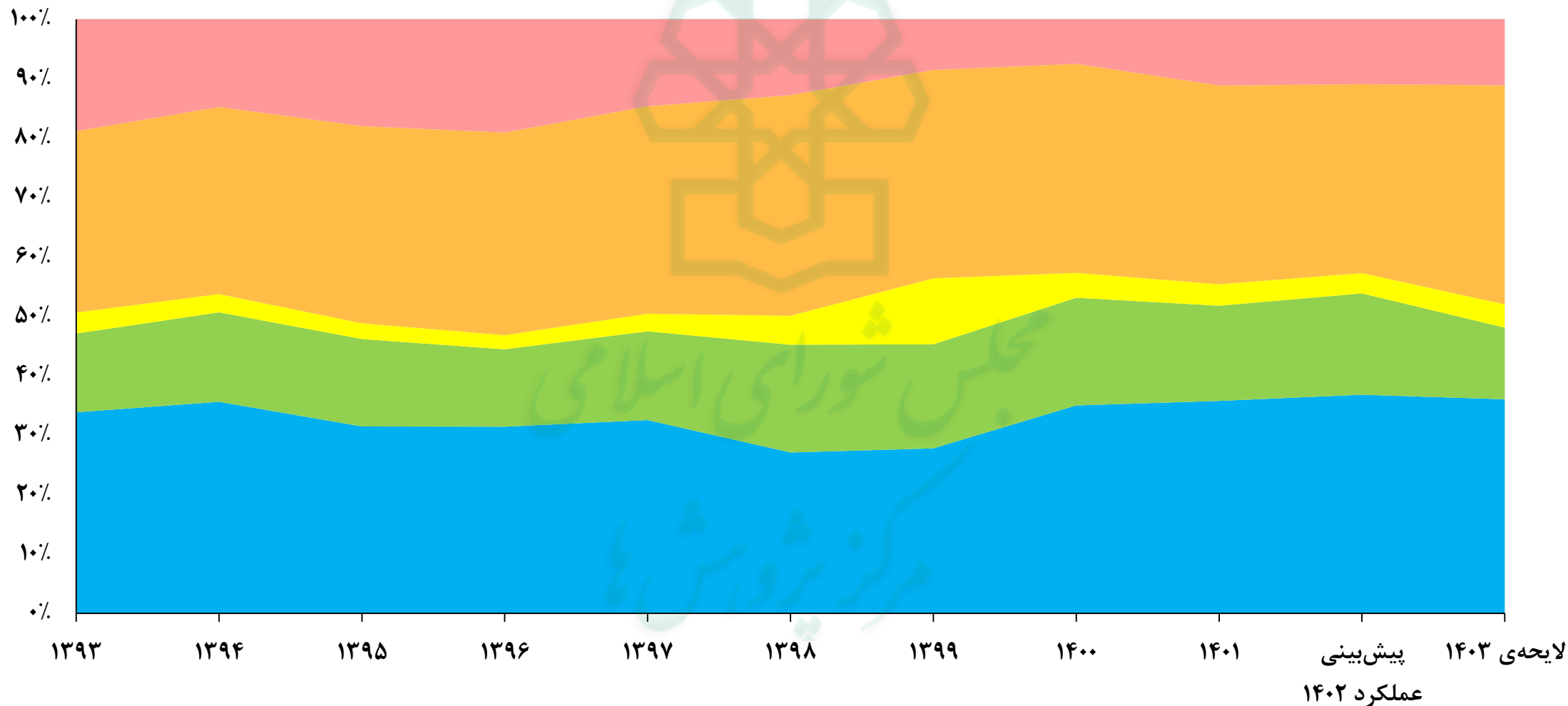

سهم عملکرد درآمدهای مالیاتی و گمرکی از بودجه

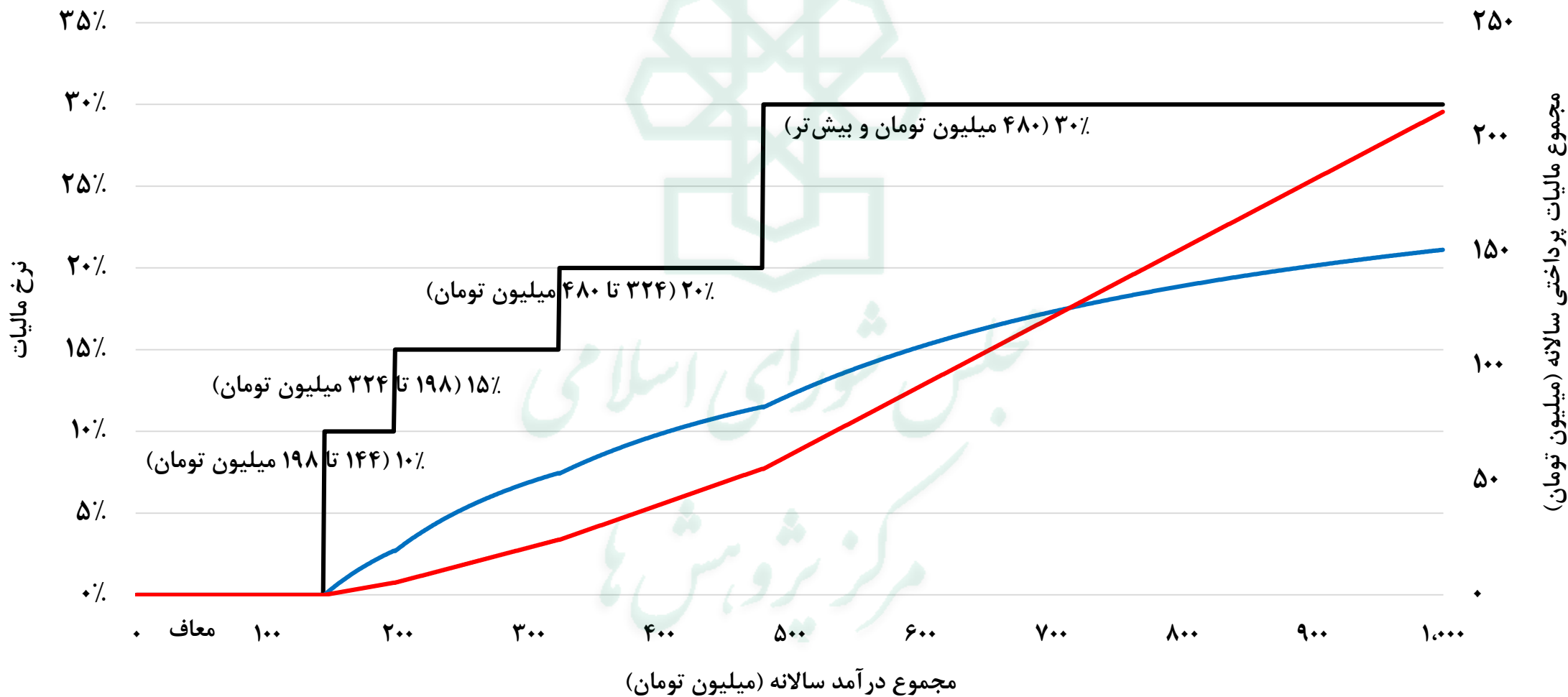
سهم عملکرد اجزای درآمدهای مالیاتی

مالیات اشخاص حقوقی مالیات بر درآمدها مالیات بر ثروت مالیات بر کالاها و خدمات مالیات بر واردات

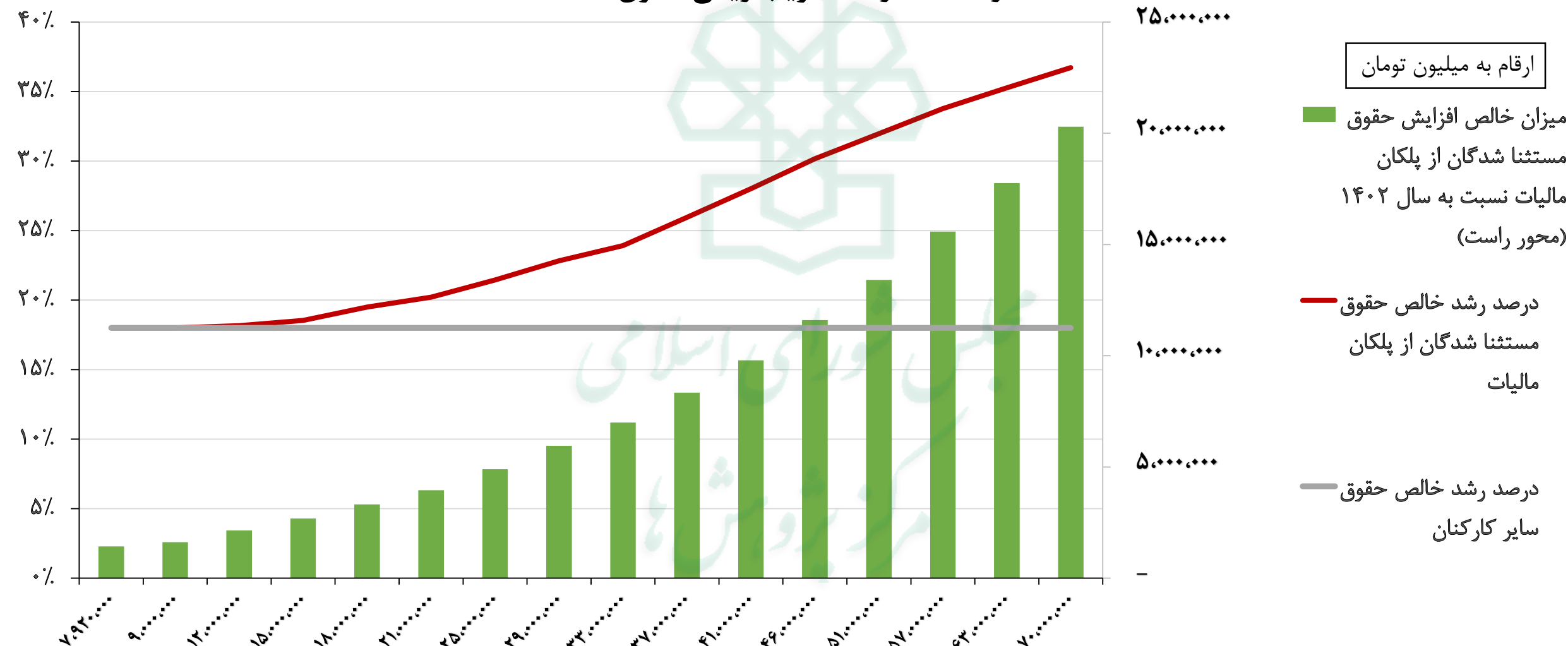
نرخ مالیات بر مجموع درآمد اشخاص حقیقی

مجموع مالیات پرداختی سالانه — نرخ مؤثر مالیات — نرخ نهایی مالیات

اثر مستثنی شدن برخی از کارکنان دولت از پلکان‌های مالیاتی در میزان رشد خالص حقوق نسبت به سال ۱۴۰۲ (رشد ۱۸ درصد ضریب ریالی حقوق)

ناخالص حقوق ماهانه در سال ۱۴۰۲

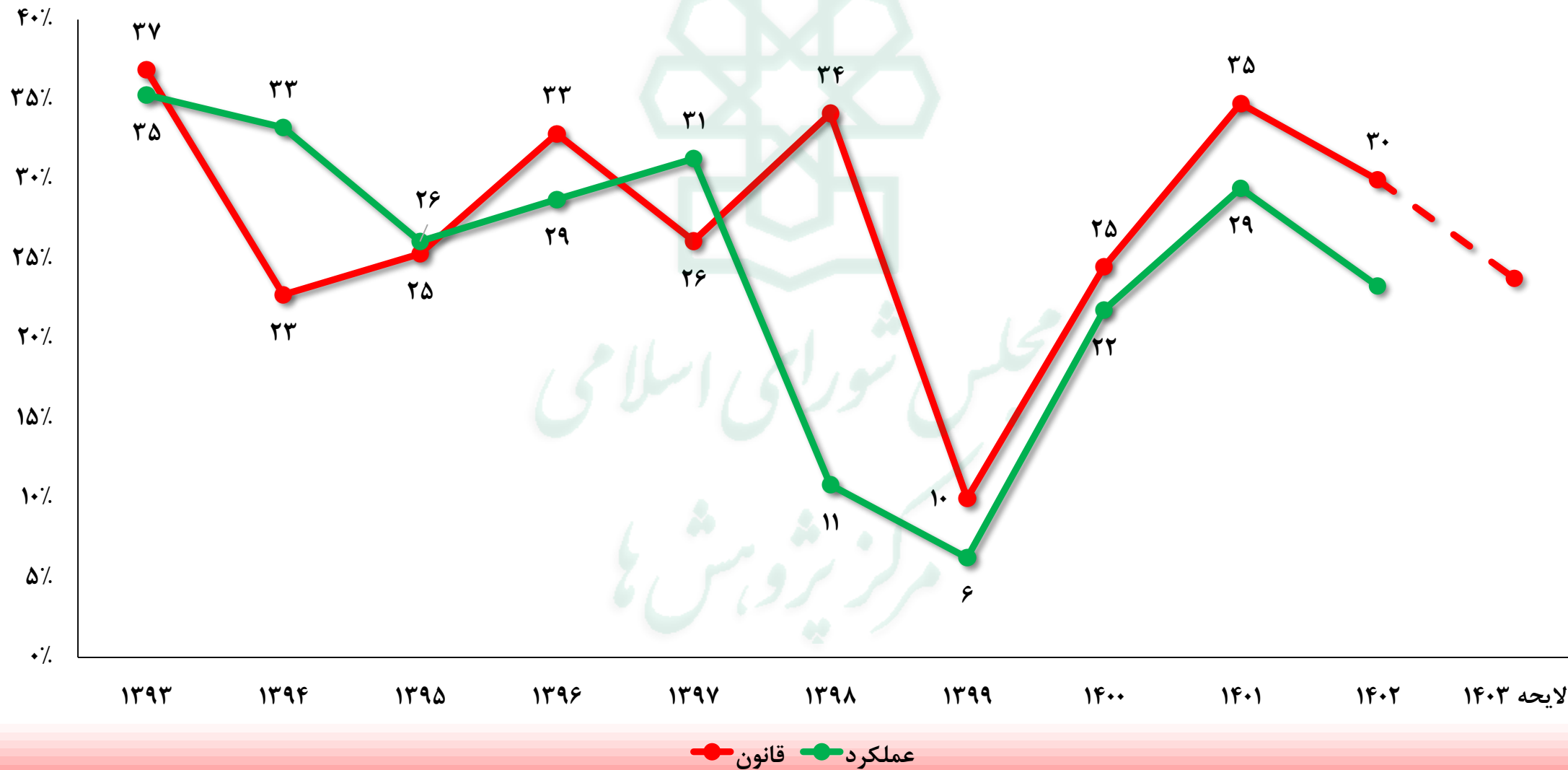

مهم‌ترین احکام مالیاتی در لایحه بودجه ۱۴۰۳

- افزایش یک واحد درصدی نرخ مالیات بر ارزش افزوده و مصرف آن در طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای
- محدود سازی استفاده تجاری از حساب‌های غیر تجاری مطابق آیین‌نامه شورای پول و اعتبار
- تهیه اظهارنامه برآوردی برای مودیان ارزش افزوده که طی سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰، اظهارنامه خود را در موعد مقرر تسلیم نکرده‌اند.
- عدم استرداد مالیات و عوارض ارزش افزوده کالاهای نفتی (بنزین، نفت‌گاز، گاز طبیعی و ...)
- افزایش نصاب تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم به ۱۵۰ برابر
- تعیین معافیت سالانه حقوق و دستمزد (ماده ۸۴ قانون مالیات مستقیم) به مقدار ۱۴۴ میلیون تومان
- مستثنا شدن اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و آموزشی و قضات از پلکان‌های مالیاتی

سهم درآمدهای نفتی از منابع عمومی دولت (بدون احتساب منابع هدفمندی)

● قانون ● عملکرد

مفروضات نفت، گاز و میعانات گازی

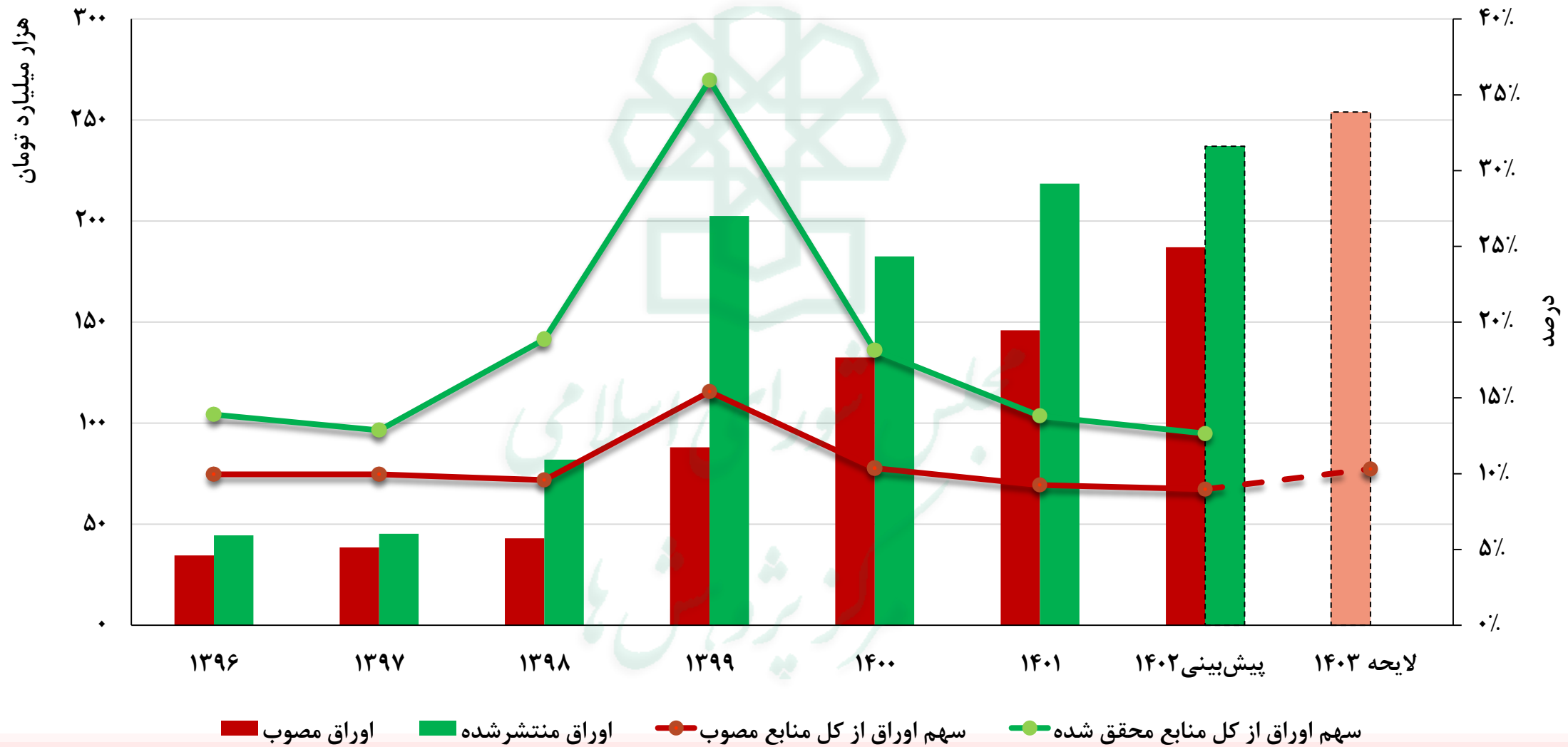
مجموع درآمد سهم دولت (م.م.ت)	خالص صادرات گاز (میلیارد دلار)	درآمد حاصل از فروش خوراک پتروشیمی (م.م.ت)	خوراک پتروشیمی (هزار بشکه در روز)	حجم (میلیون بشکه در روز)	قیمت نفت (دلار بر بشکه)	دلار (تومان)	سناریوهای نحوه برآورد منابع حاصل از صادرات نفت و گاز
۵۸۵	۳,۵	۸۰	؟ (۹۴ برآورد)	۱,۳۵*	۷۰	۲۸۵۰۰	لایحه بودجه ۱۴۰۳
۵۱۱	۴,۸	۸۰	۹۴	۱,۲	۶۵	۲۸۵۰۰	سناریو ۱ (محتمل‌ترین پیش‌بینی عملکرد)
۶۱۰	۴,۸	۸۰	۹۴	۱,۲	۶۵	۳۵۰۰۰	سناریو ۲ (پیشنهادی)

؟ متأسفانه در لایحه بودجه ۱۴۰۳ فروض داخلی خوراک پتروشیمی‌ها بیان نشده است.

* بدون احتساب ۱۵۰ هزار بشکه منابع اختصاص یافته تقویت بنیه دفاعی

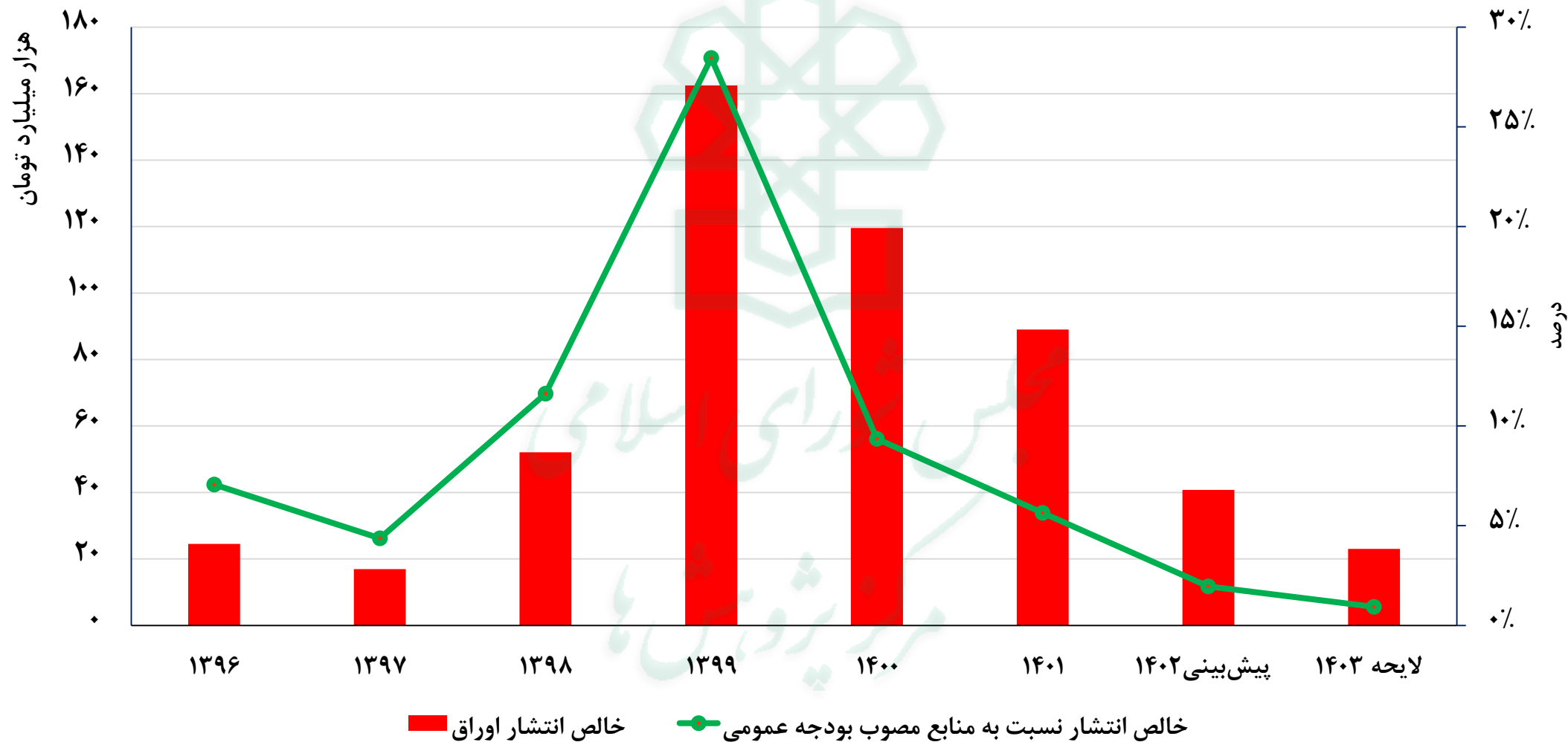
وضعیت فروش اوراق بدهی

* در سال ۱۴۰۱، ۷۵ هزار میلیارد تومان از اوراق منتشره برای جبران کسری منابع هدفمندی استفاده شده است.

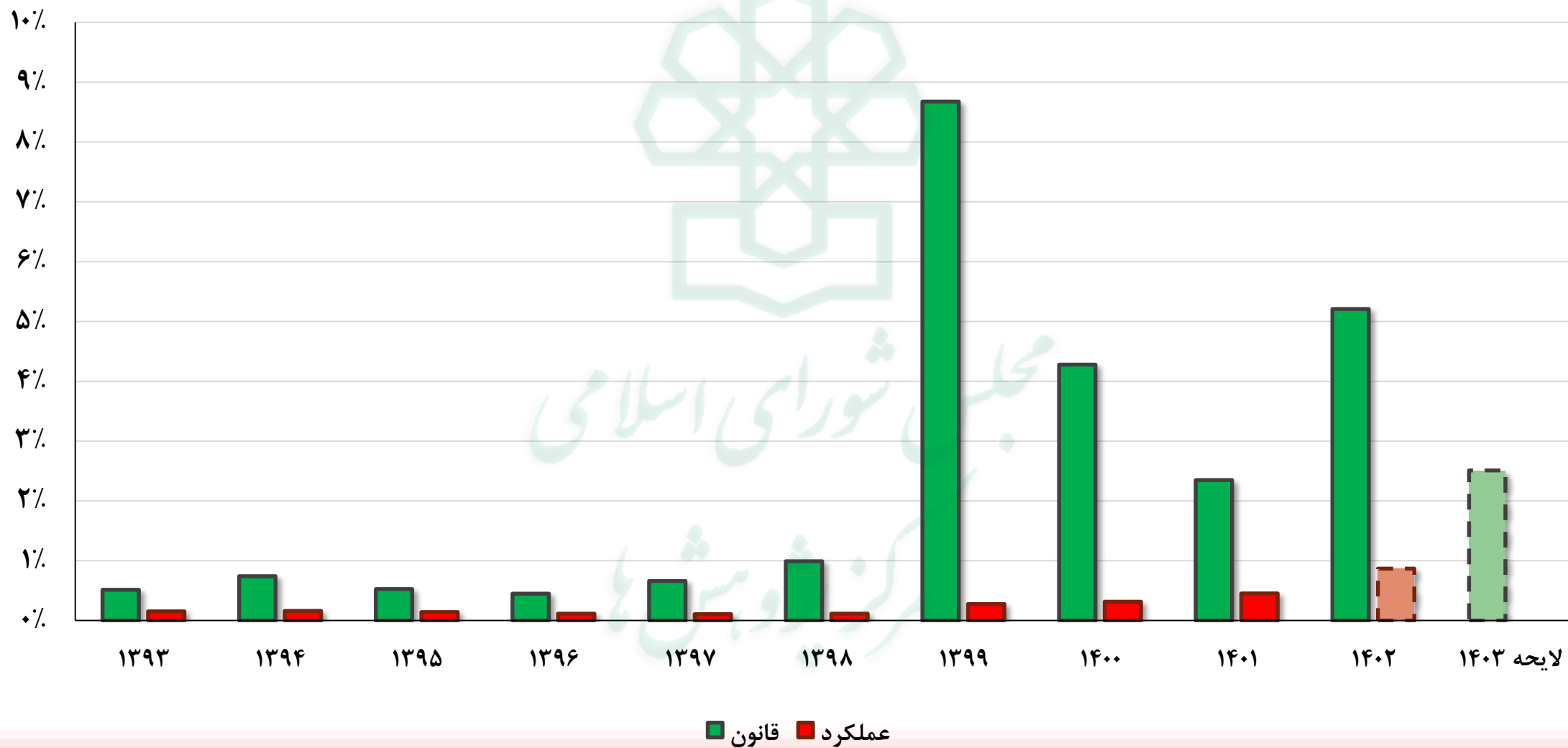
وضعیت خالص انتشار اوراق بدهی

* منظور از خالص انتشار، تفاوت واگذاری و بازپرداخت اصل اوراق مالی است.

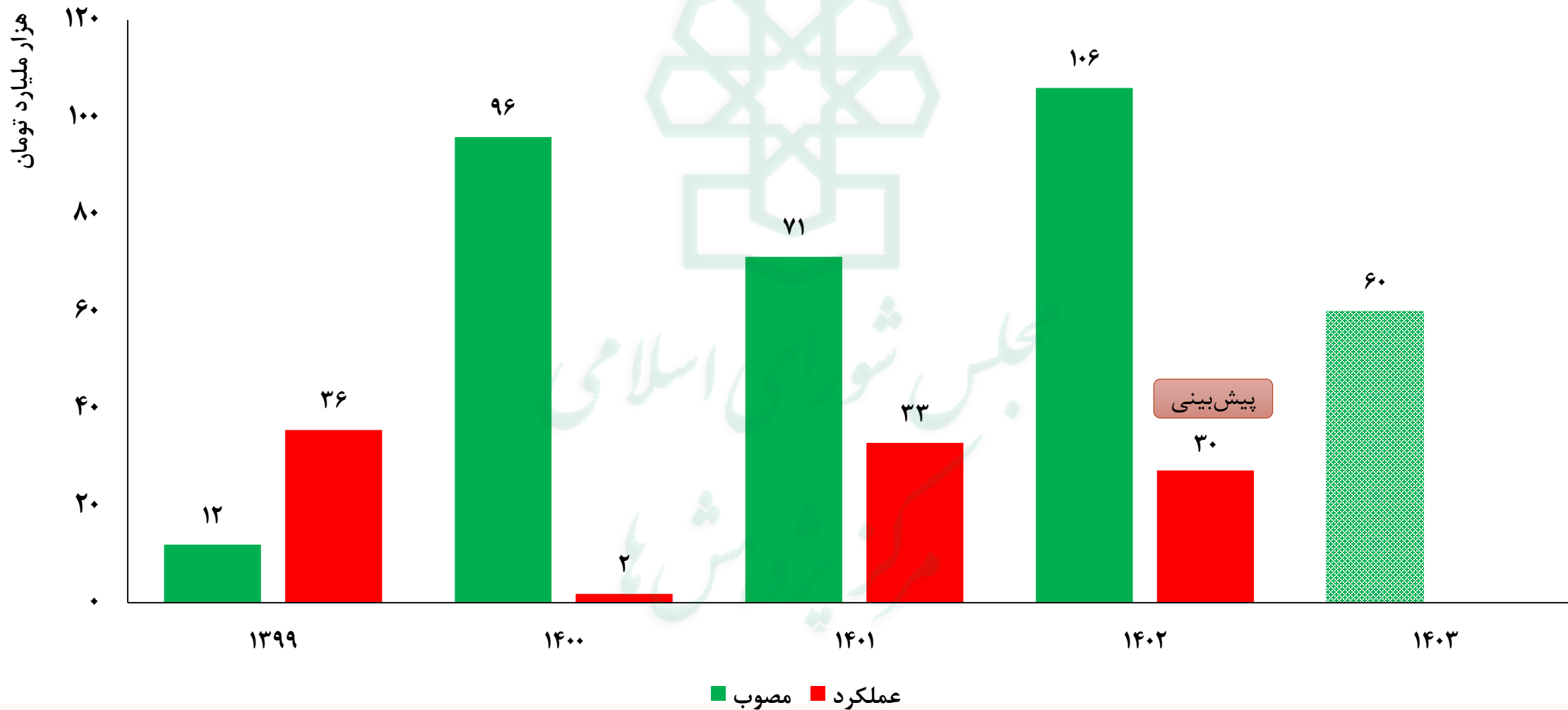

سهم منابع حاصل از فروش اموال (مولدسازی) از منابع عمومی دولت

واگذاری شرکت‌های دولتی

مولدسازی دارایی‌های دولت و واگذاری شرکت‌ها

■ با توجه به میانگین حدود ۱۰ درصدی عملکرد واگذاری اموال منقول و غیر منقول در هفت سال اخیر (ابتدای سال ۱۳۹۷ تا پایان مهر ماه ۱۴۰۲) و تحقق ۱۵ هزار میلیارد تومانی منابع عمومی از محل فروش و واگذاری اموال دولتی در سال‌های مذکور، تحقق ۶۱.۸ همت پیشنهادی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ در صورت تداوم روند فعلی بسیار دور از انتظار است.

● با توجه به عملکرد سالهای قبل پیشبینی تحقق در صورت تداوم روند فعلی: ۱۰ همت

■ با توجه به اینکه عمده عملکرد ۱۳.۷ هزار میلیارد تومانی ۷ ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲ از محل اقساط واگذاری هلدینگ خلیج فارس (۱۳.۵ همت) است و بر اساس قرارداد واگذاری هر سال دو قسط به مبلغ ۱۳.۵ همت در اردیبهشت و آبان ماه دریافت می‌شود، حدود ۳۰ همت تا پایان سال عملکرد خواهد داشت. برای سال ۱۴۰۳ نیز با حفظ همین روند، تحقق ۶۰ همت پیشبینی شده در لایحه بودجه دور از انتظار است.

● با توجه به عملکرد سالهای قبل رقم پیشنهادی سال ۱۴۰۳: ۳۰ همت

برآورد ترکیب مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

ارقام به هزار میلیارد تومان

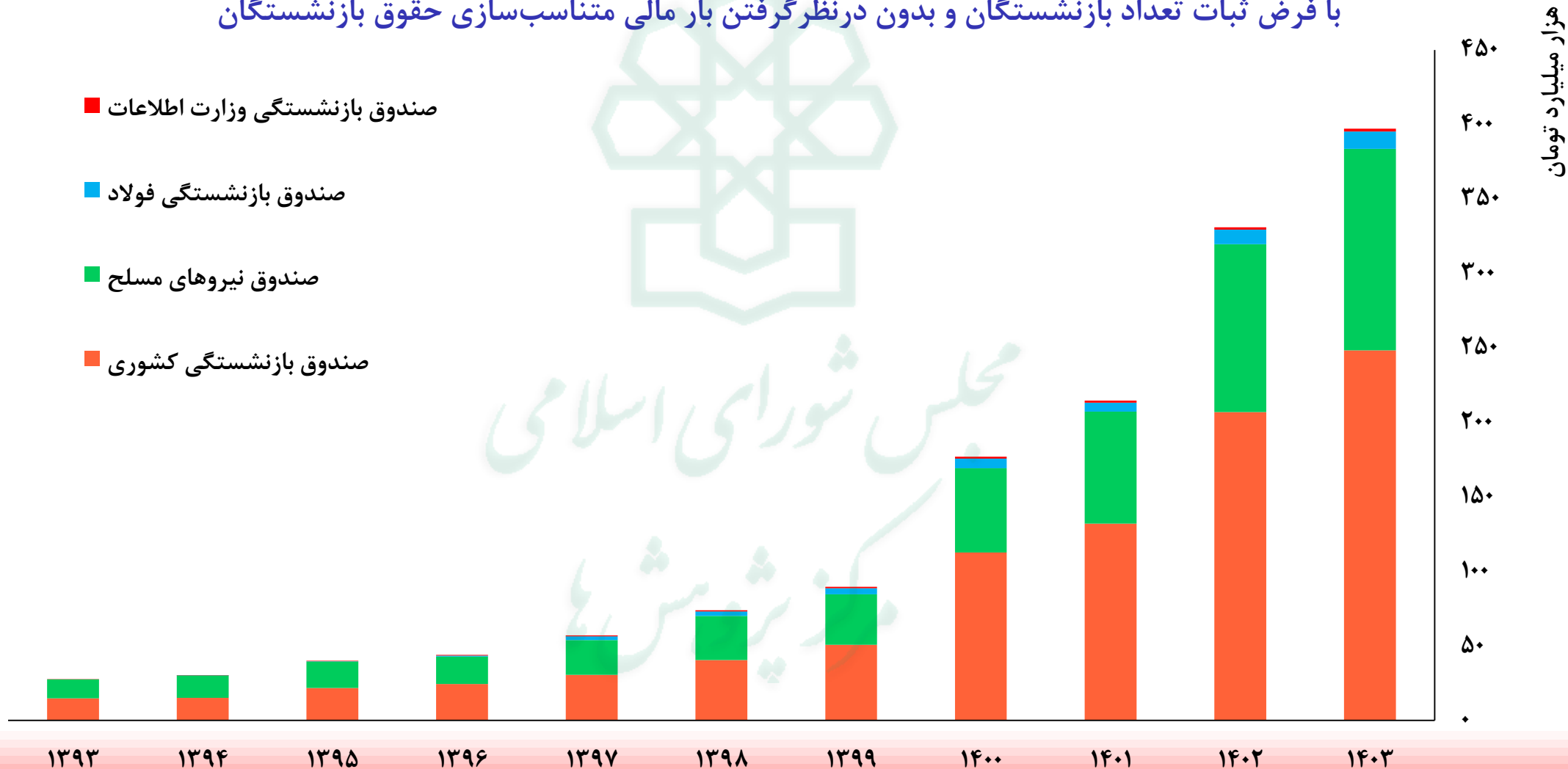

وابستگی صندوق‌های بازنشستگی به بودجه عمومی

با فرض ثبات تعداد بازنشستگان و بدون در نظر گرفتن بار مالی متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان

- صندوق بازنشستگی وزارت اطلاعات
- صندوق بازنشستگی فولاد
- صندوق نیروهای مسلح
- صندوق بازنشستگی کشوری

هزار میلیارد تومان

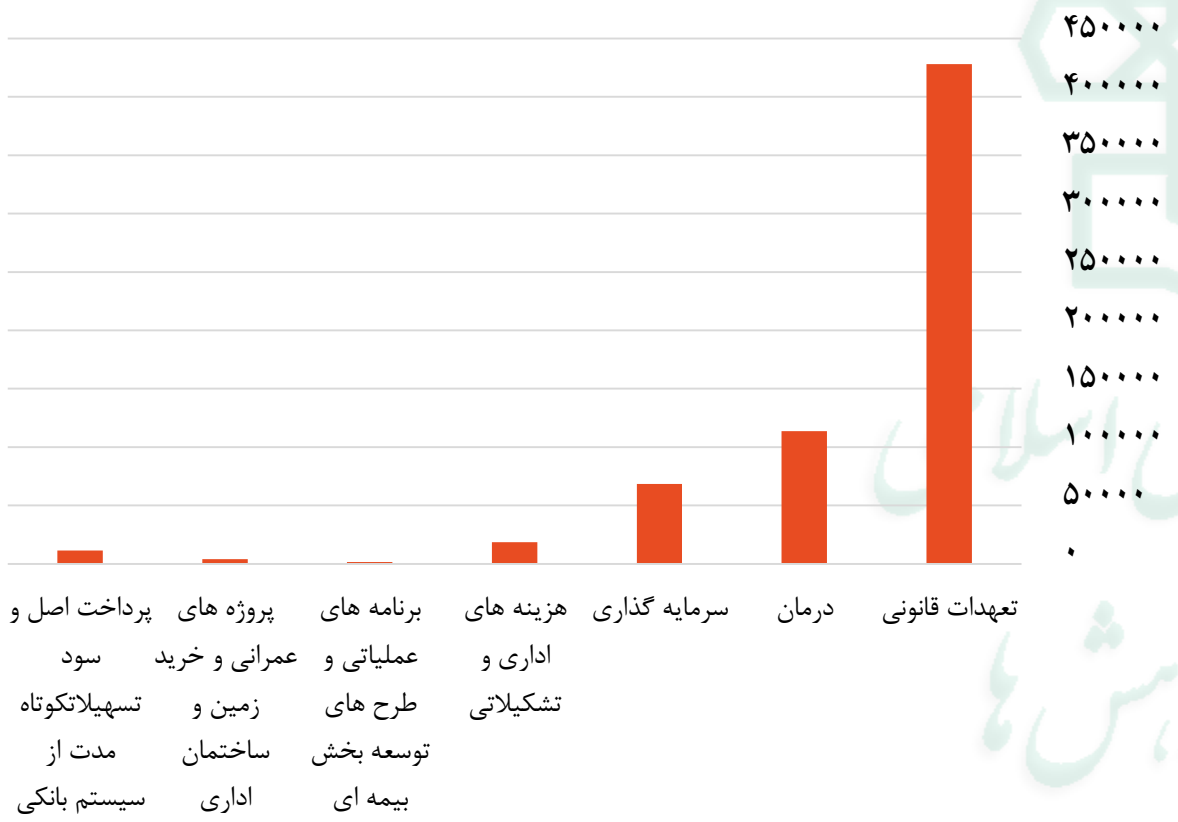
صندوق‌های بازنشستگی

- میزان اعتبار مورد نیاز برای چهارصندوق بازنشستگی نیازمند کمک دولت (کشوری، لشکری، فولاد و وزارت اطلاعات) مجموعاً بین حدود ۳۵۰ تا ۴۰۰ هزار میلیارد تومان تخمین زده می‌شود.
- کمک‌های دستگاه‌های مادر به صندوق‌های ذی‌ربط (همچون صندوق صداوسیما، صندوق کارکنان بانک‌ها و ...) به دلیل عدم شفافیت در این محاسبه لحاظ نشده است.
- در لایحه بودجه ۱۴۰۳، اعتباری جهت تسویه دیون دولت به سازمان تامین اجتماعی که بیش از ۴۰۰ هزار میلیارد تومان تخمین زده می‌شود در نظر گرفته نشده است.
- میزان افزایش مستمری وظیفه بگیران برابر ۲۰ درصد خواهد بود. همچنین میزان افزایش حداقل مستمری وظیفه بگیران برابر ۱۸ درصد خواهد بود.

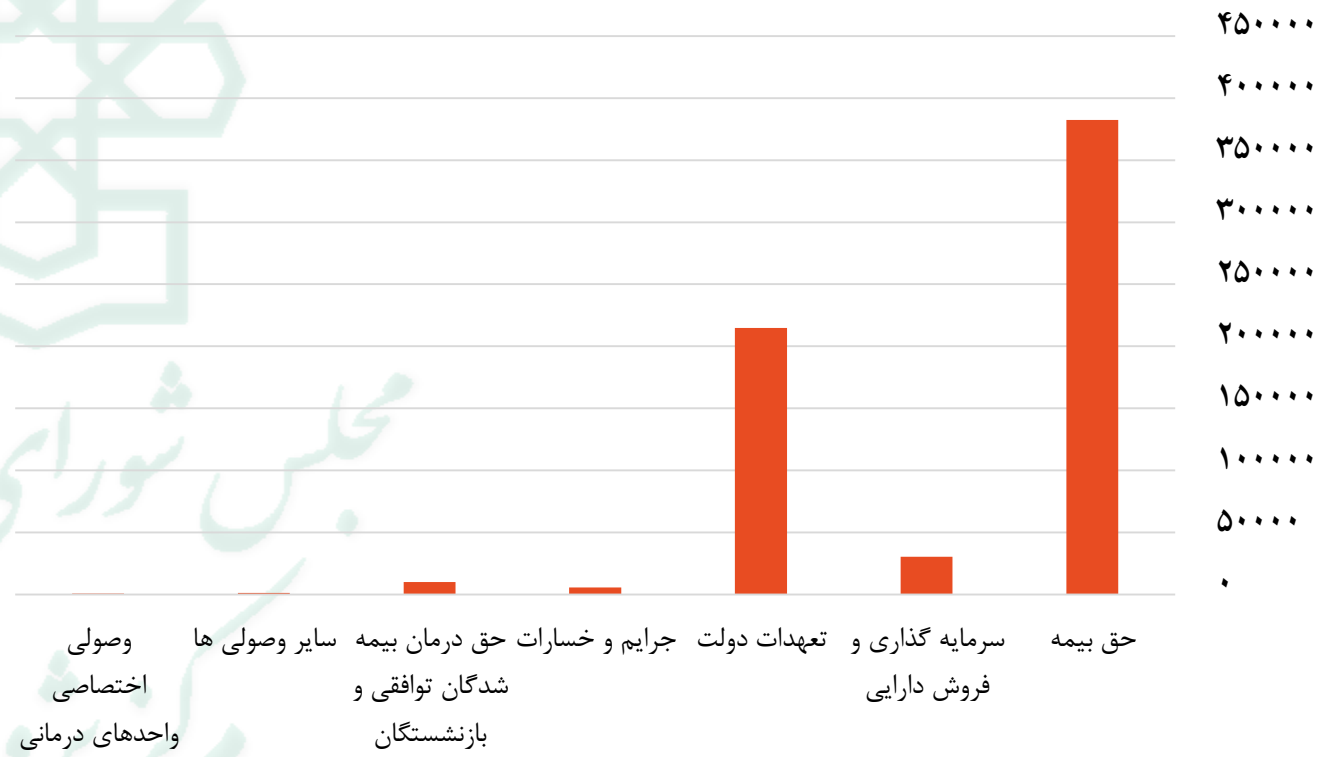

منابع و مصارف سازمان تامین اجتماعی در سال ۱۴۰۲ (خارج از بودجه دولت)

مصارف (میلیارد تومان)

منابع (میلیارد تومان)

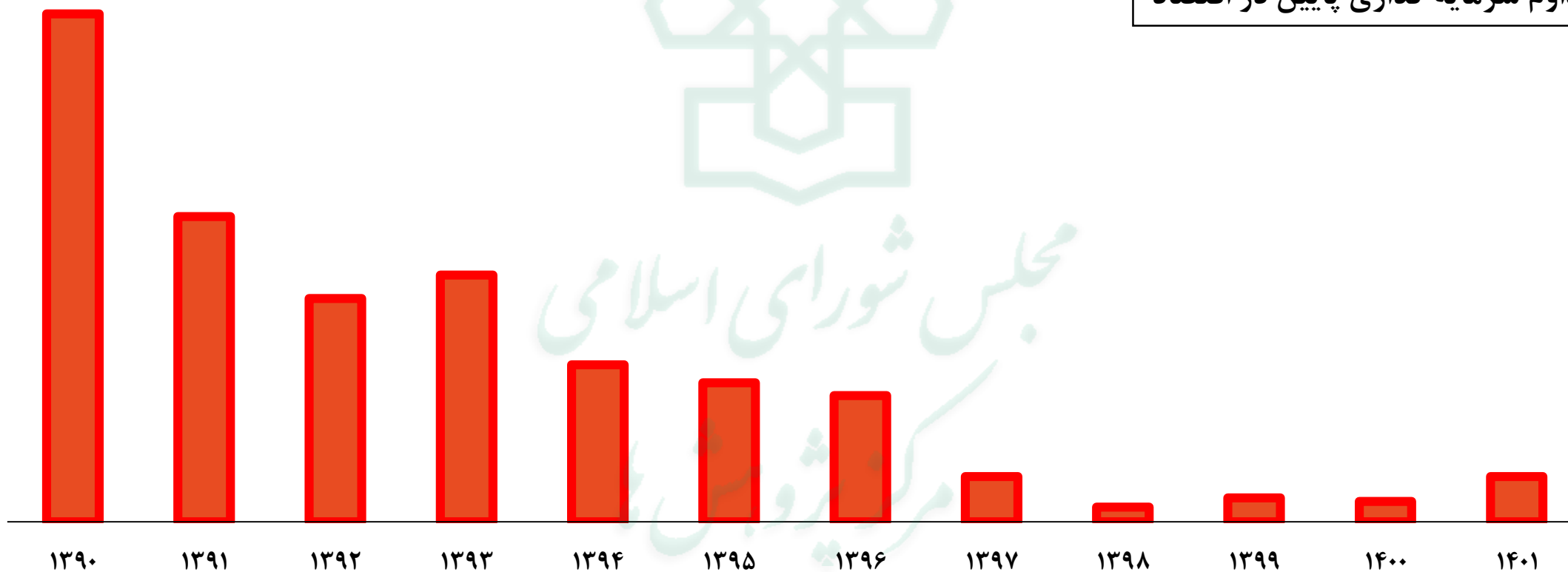
۶۴۵ هزار میلیارد تومان منابع و مصارف بودجه

ماخذ: محاسبات تحقیق

تشکیل سرمایه ثابت خالص (قیمت ثابت ۱۳۹۵)

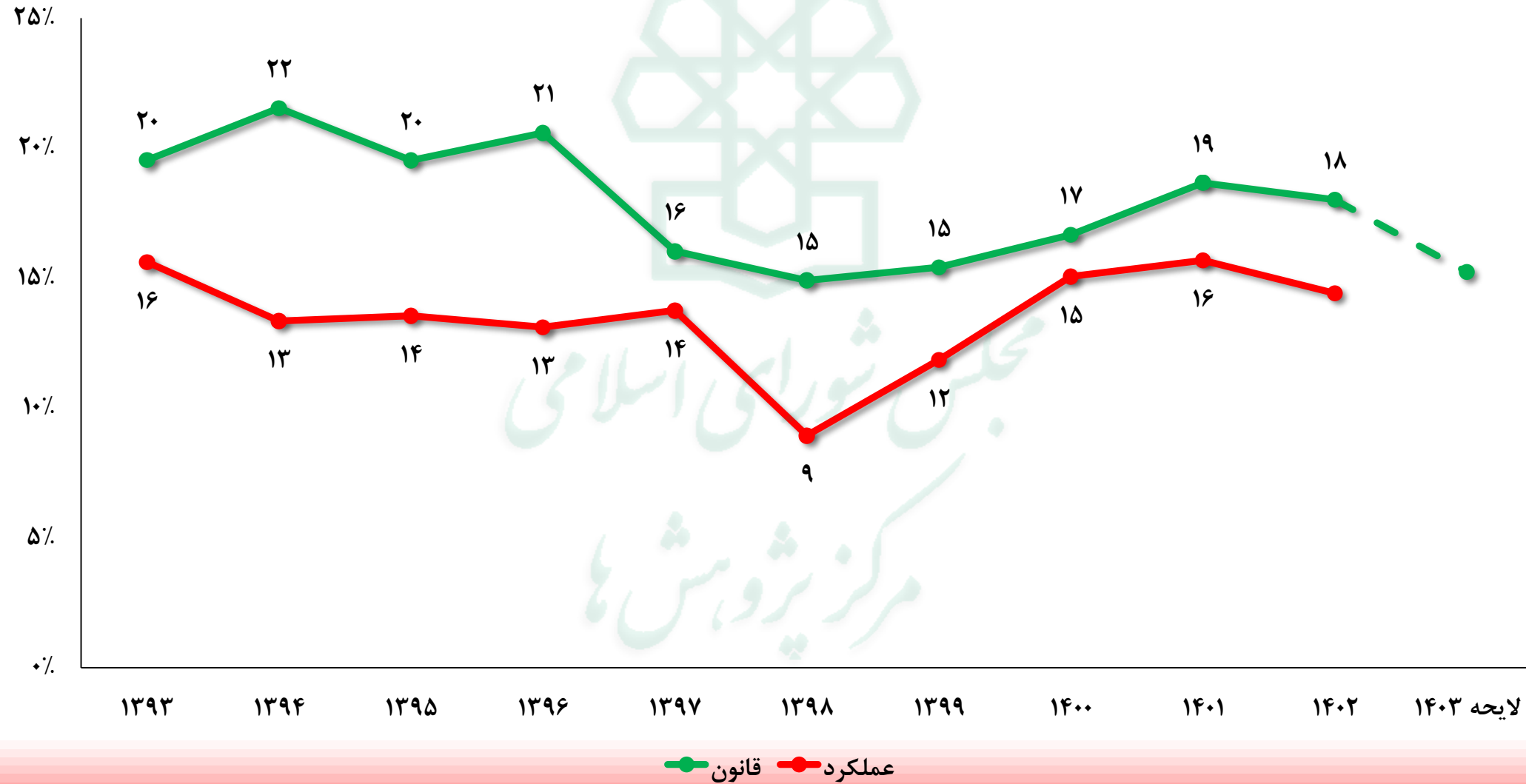
تداوم سرمایه گذاری پایین در اقتصاد

ماخذ: بانک مرکزی، سال ۱۴۰۱ برآورد مرکز پژوهش‌ها

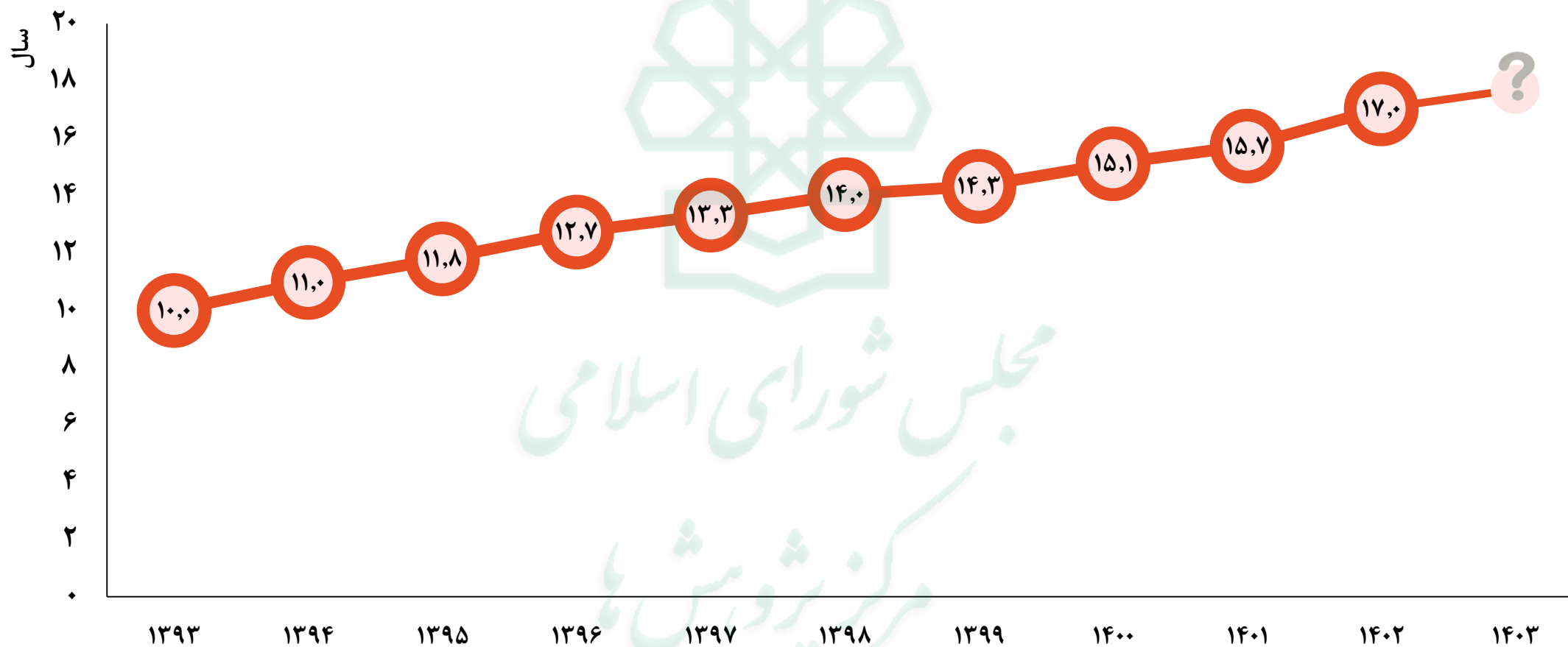

سهم تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به مصارف عمومی

متوسط طول عمر طرح‌های عمرانی ملی

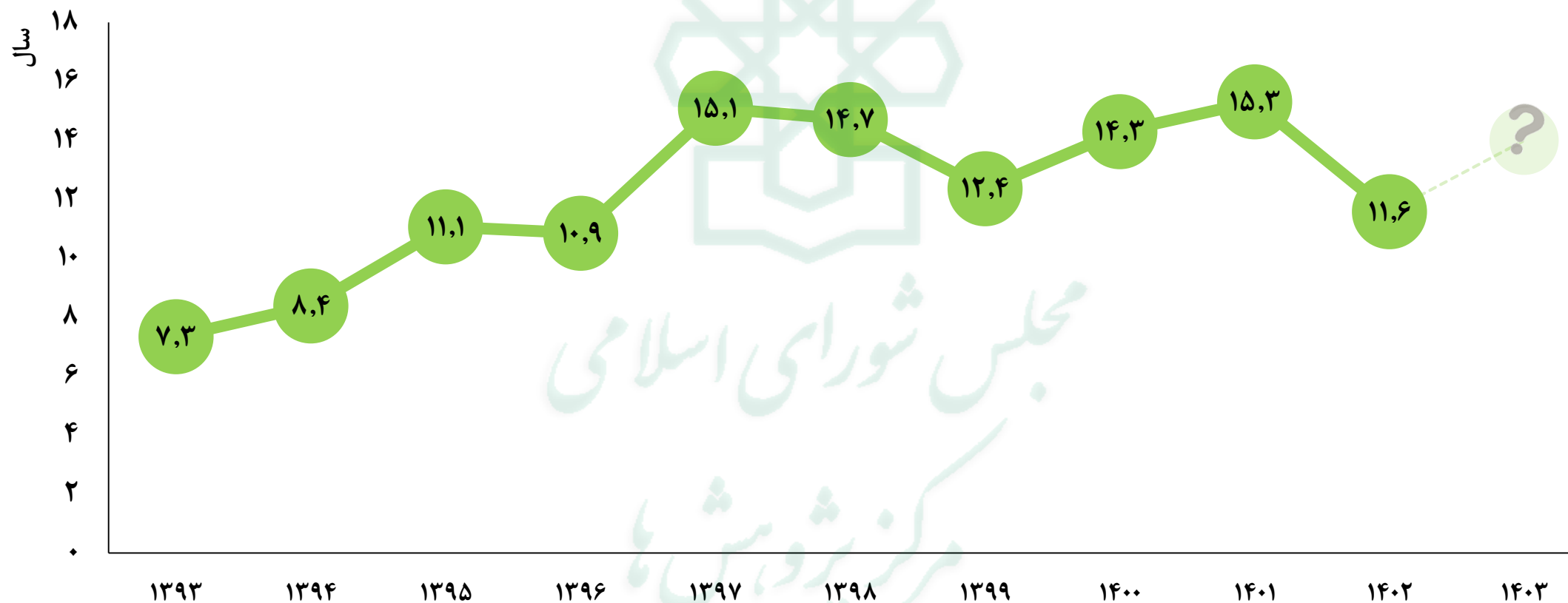

ماخذ: پیوست ۱ قوانین بودجه سنواتی (۱۳۹۳ - ۱۴۰۲)

برآوردی از متوسط زمان لازم برای اتمام طرح‌های عمرانی ملی

(براساس روند فعلی تصویب اعتبارات و نسبت مبالغ مورد نیاز به مبالغ مصوب)

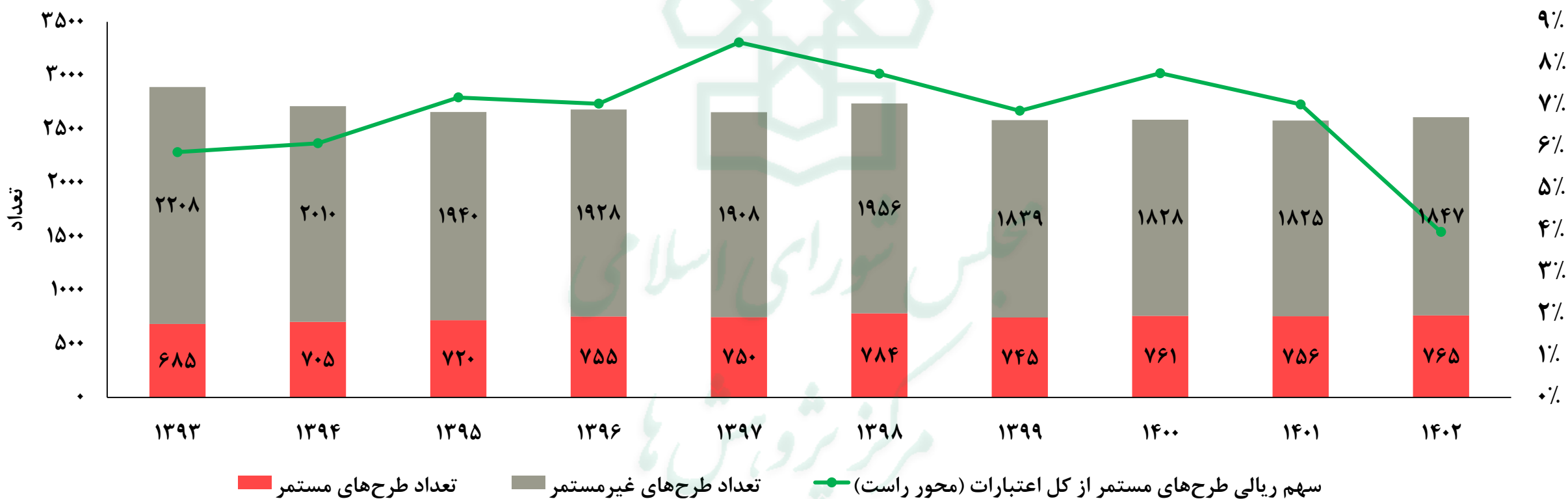
ماخذ: پیوست ۱ قوانین بودجه سنواتی (۱۳۹۳ - ۱۴۰۲) و محاسبات تحقیق.

طرح‌های عمرانی ملی: مستمر (جاری) و غیرمستمر

منظور از **طرح‌های مستمر (جاری)**، طرح‌های تأمین، تعمیر و نگهداری تجهیزات و ماشین‌آلات دستگاه‌های اجرایی است که بدون سال اتمام در پیوست ۱ قوانین بودجه

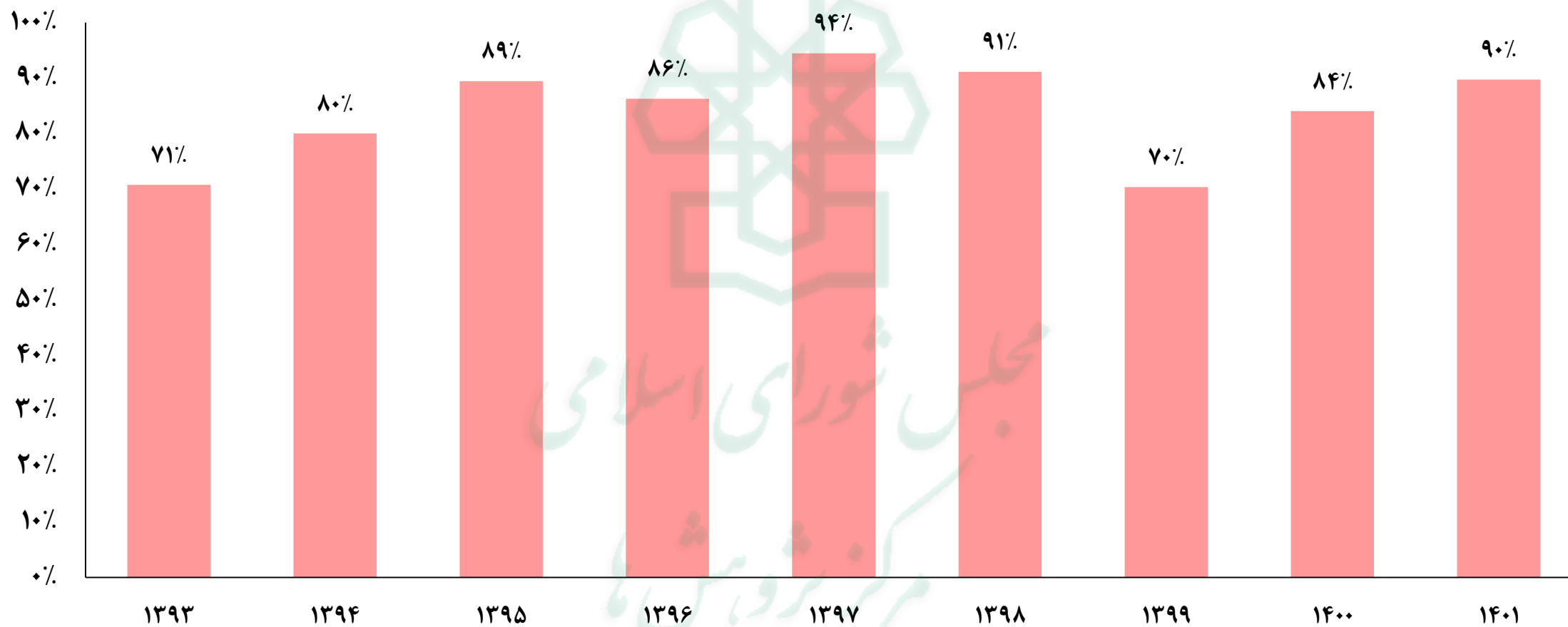
سنواتی درج می‌شوند و ماهیت جاری دارند.

ماخذ: پیوست ۱ قوانین بودجه سنواتی (۱۳۹۳ - ۱۴۰۲).

چند درصد از طرح‌هایی که قرار بوده در هر سال به پایان برسند، به سال بعد منتقل شده‌اند؟

ماخذ: پیوست ۱ قوانین بودجه سنواتی (۱۳۹۳ - ۱۴۰۲).

برآورد منابع و مصارف هدفمندی یارانه‌ها

کسری شدید منابع و مصارف هدفمندی در سال آینده با توجه به رشد مصارف خرید تضمینی گندم و یارانه دارو

سناریو	برآورد هزینه (ه.م.ت)
یارانه نقدی و گسترش کامل جمعیت هدف کالابریگ به هفت دهک	۴۰۲
یارانه نان	۱۹۲
یارانه دارو (با فرض مقدار اعتبار پیش بینی شده در سال ۱۴۰۲)	۶۹
مستمری کمیته امداد (ره) (با فرض رشد ۲۰ درصد)	۳۷
مستمری سازمان بهزیستی (با فرض رشد ۲۰ درصد)	۲۱
هزینه شرکتها (بدون رشد نسبت به سال گذشته)	۱۵۰
برآورد مجموع هزینه	۸۷۱
برآورد میزان تحقق منابع لایحه ۱۴۰۳ در صورت تداوم شرایط فعلی	۶۰۰
کسری برآوردی	۲۷۱

ناترازی انرژی در ایران

برق

کسری ۱۲/۵ هزار مگاوات در
پیک روزانه برای سال ۱۴۰۲

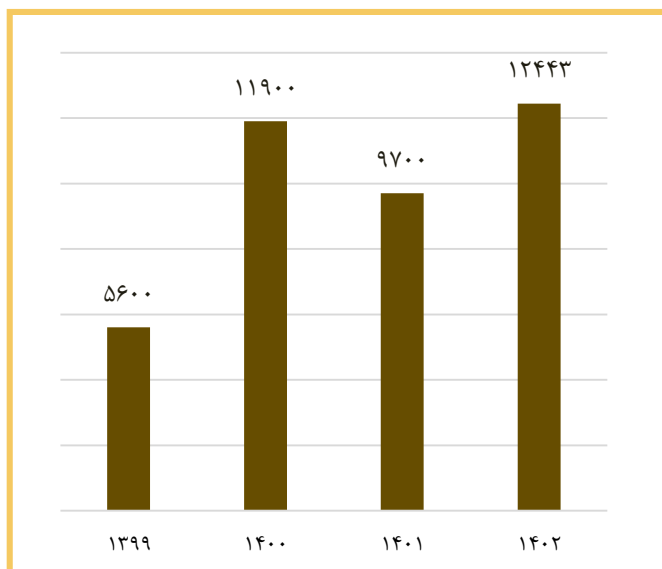
بنزین

برآورد کسری تولید بنزین نسبت به مصرف
داخلی به میزان تولید روزانه ۱۰ میلیون لیتر
کسری در سال ۱۴۰۲

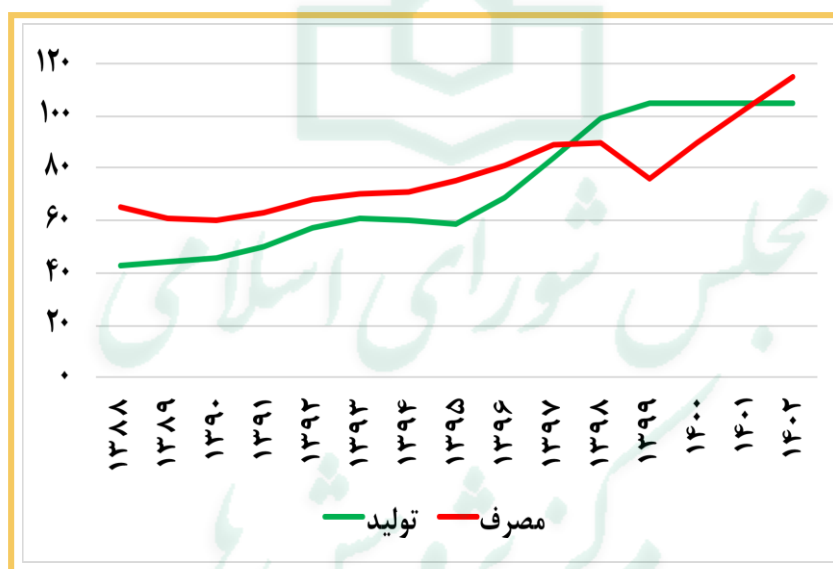

گاز طبیعی

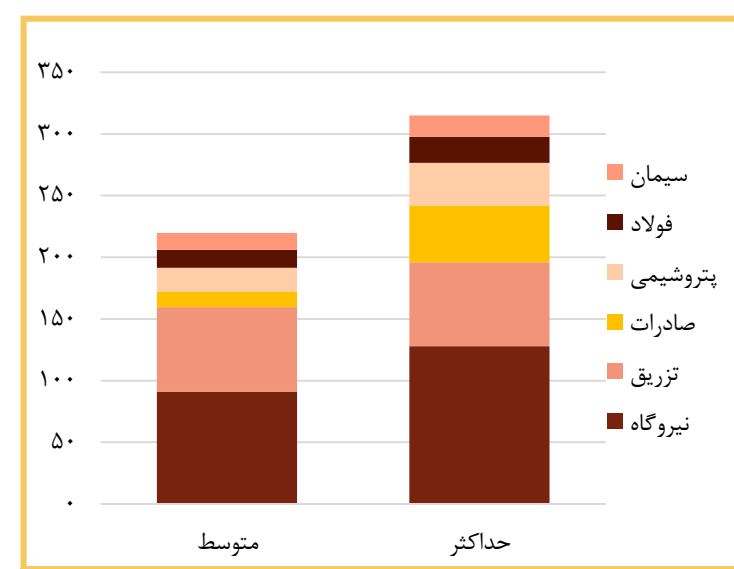
کسری بیش از ۳۰۰ میلیون
مترمکعب در روز زمان اوج
مصرف ۱۴۰۱

ناترازی برق (مگاوات)

تولید و مصرف بنزین (میلیون لیتر در روز)

عدم تامین گاز در نتیجه ناترازی (میلیون مترمکعب در روز) سال ۱۴۰۱

نقاط قوت لایحه بودجه

- برآورد دقیق تر ارقام منابع عمومی نسبت به بودجه سنوات گذشته
- کاهش قابل توجه کسری تراز عملیاتی اسمی و حقیقی نسبت به سال های گذشته
- کاهش تبصره های غیر بودجه ای در راستای اجرای آیین نامه داخلی مجلس و اصلاح ساختار بودجه
- پیش‌بینی احکام لازم جهت پیشگیری از فرار مالیاتی
- پیشنهاد افزایش یک واحد درصد مالیات بر ارزش افزوده و اختصاص منابع آن به تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
- اختصاص ۳۱ هزار میلیارد تومان منابع قابل برنامه ریزی در حوزه اشتغال و رشد اقتصادی

نقاط قوت لایحه بودجه

■ اختصاص ۴۰ درصد از منابع حاصل از صادرات نفت و خالص صادرات گاز به صندوق توسعه ملی علیرغم محدودیت های منابع (البته این سهم طبق سیاست های کلی برنامه ششم و تنفیذ اساسنامه صندوق توسعه ملی در آن می بایست بیشتر از ۴۰ درصد تعیین می شد)

■ استفاده از سازوکار اوراق درون سالی جهت مدیریت جریان نقدی و تسریع در پیشبرد طرح های عمرانی در ماه های ابتدایی سال

■ تسهیل تامین مالی خارجی با اجازه به دولت به منظور ارائه ضمانت نامه به صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی در بند «د» تبصره (۱)

■ مجوز تادیه بدهی های ناشی از اجرای طرح های تملک دارایی های سرمایه ای با واگذاری اموال غیر منقول در سقف بودجه که مشروط به تسویه مطالبات پیمانکاران بخش خصوصی با سازوکار مزایده، گام بزرگی در راستای پیشبرد طرح های عمرانی است.

نقاط ضعف لایحه بودجه

- کسری قابل توجه منابع و مصارف هدفمندسازی یارانه‌ها و عدم ارائه فروض منابع و مصارف
- تداوم روند معیوب گذشته در رابطه با یارانه‌های انرژی علیرغم تشدید ناترازی انرژی
- عدم ارائه فروض لازم برای محاسبه نحوه استخراج ارقام کلان بودجه و اکتفا نمودن به ارائه تنها دو فرض میزان رشد حقوق و مستمری در محاسبه مصارف
- مشخص نبودن نسبت مصارف و اولویت‌های بودجه با برنامه هفتم توسعه و میزان منابع قابل اختصاص به آنها
- تثبیت نرخ ارز کالاهای اساسی که زمینه ساز سیاست‌های شوک‌درمانی در سال‌های آینده است.
- تداوم رویه غلط درج ارقام در تبصره‌ها بدون درج در سقف بودجه
- تداوم رویه بودجه‌ریزی افزایشی بدون مطالبه عملکرد مشخص از دستگاه‌های اجرایی (بر خلاف تکلیف برنامه هفتم توسعه)
- عدم استفاده موثر از ظرفیت انتشار اوراق برای سیال‌سازی بدهی‌های دولت و تأمین مالی سرمایه‌گذاری‌های انتفاعی ضروری
- درخواست مجوز جا به جایی بدون محدودیت از تمامی ردیف‌های منابع عمومی و هدفمندی جهت تأمین حقوق و مستمری و یارانه

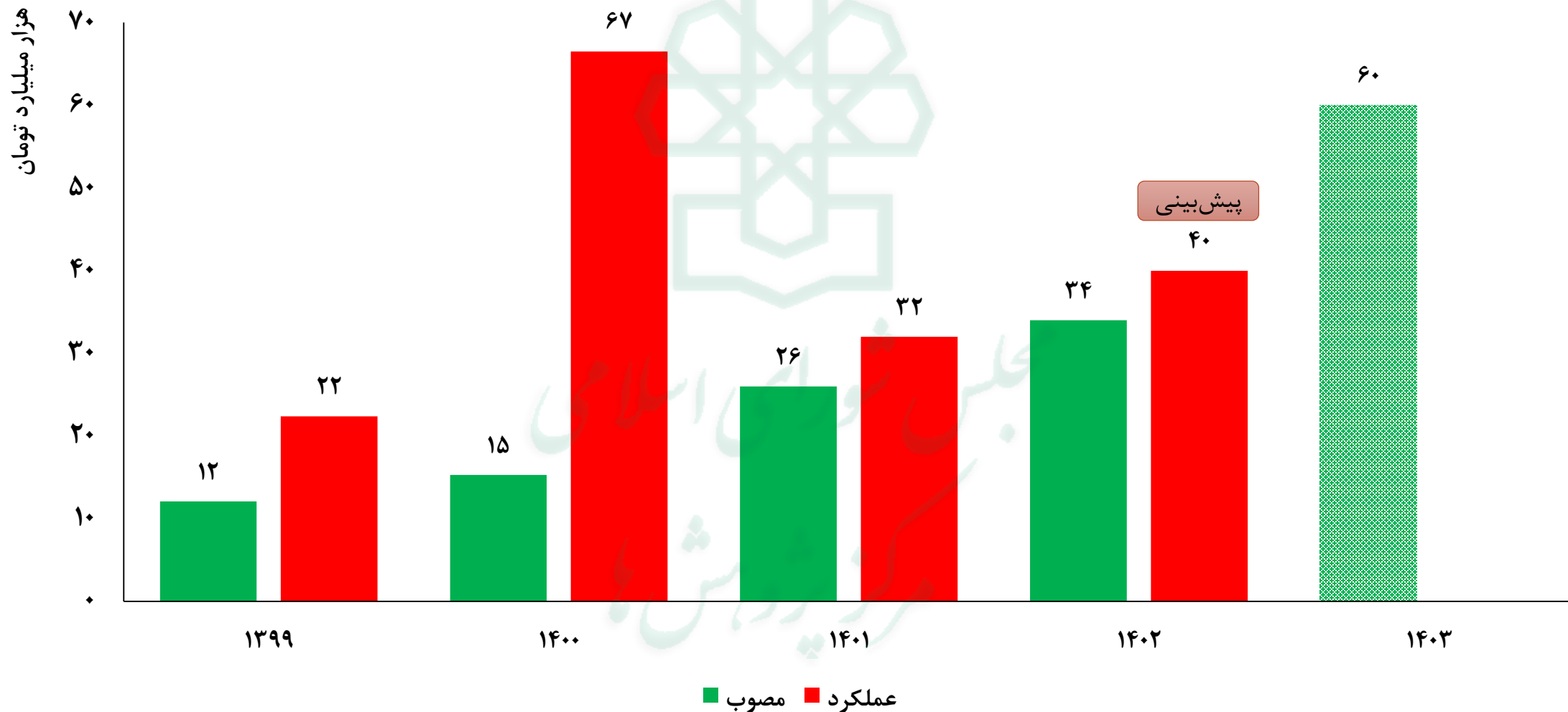

محدودیت‌ها

- عدم تدارک منابع به منظور تأدیه بخشی از بدهی‌های دولت به سازمان تأمین اجتماعی، صندوق توسعه ملی و ...
- رشد محدود حقوق و مستمری برای تأمین معیشت کارکنان
- عدم رشد اعتبارات سرمایه‌گذاری (حتی به صورت اسمی)
- اختصاص بیش از ۸۳ درصد از هزینه‌های جاری دولت به حقوق و دستمزد شاغلین و کمک به صندوق‌های بازنشستگی و کاهش منابع قابل برنامه‌ریزی بودجه
- تداوم وابستگی هزینه‌های جاری و فزاینده یارانه نقدی و یارانه گندم و... هدفمندی یارانه‌ها (خارج از سقف مصارف عمومی) به منابع کاهنده فروش داخلی و صادرات فرآورده‌های نفتی

سود سهام شرکت های دولتی

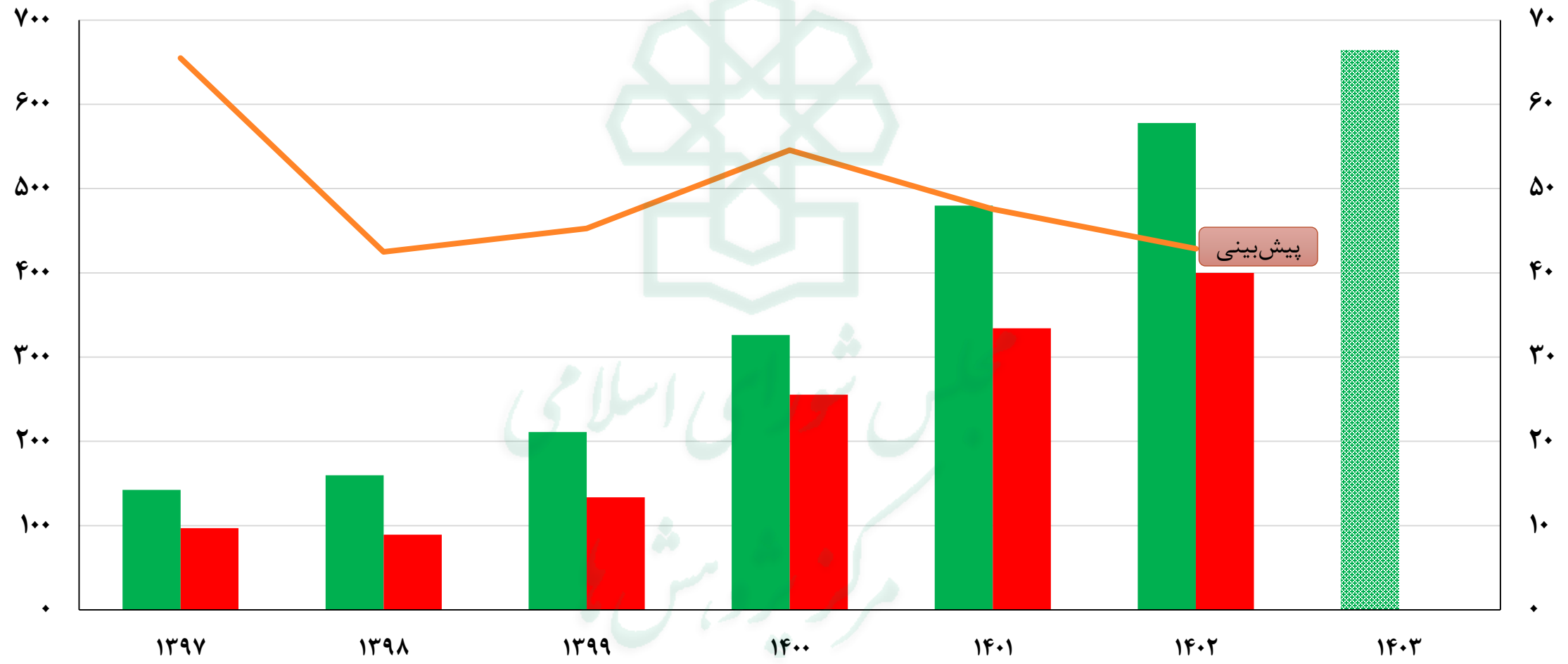

تعداد شرکت‌های دولتی زیانده

تعداد شرکت‌ها						
عملکرد			مصوب			
جمع	زیان‌ده	سودده و سربه‌سر	جمع	زیان‌ده	سودده و سربه‌سر	
۳۷۷	۱۹۴	۱۸۳	۳۷۷	۹	۳۶۸	قانون سال ۱۳۹۷
۳۸۲	۱۸۹	۱۹۳	۳۸۲	۶۷	۳۱۵	قانون سال ۱۳۹۸
۳۷۹	۱۴۸	۲۳۱	۳۷۹	۱۰۴	۲۷۵	قانون سال ۱۳۹۹
۳۴۵	۱۳۴	۲۱۱	۳۸۵	۵۹	۳۲۶	قانون سال ۱۴۰۰
۳۳۱	۱۱۰	۲۳۱	۳۷۶	۲۵	۳۵۱	قانون سال ۱۴۰۱
۳۴۳	<u>۱۵۰</u>	۱۹۳	۳۴۳	<u>۱۷</u>	۳۲۶	قانون سال ۱۴۰۲ (عملکرد ۶ ماهه)
-	-	-	۳۳۹	<u>۱۶</u>	۳۲۳	لایحه سال ۱۴۰۳

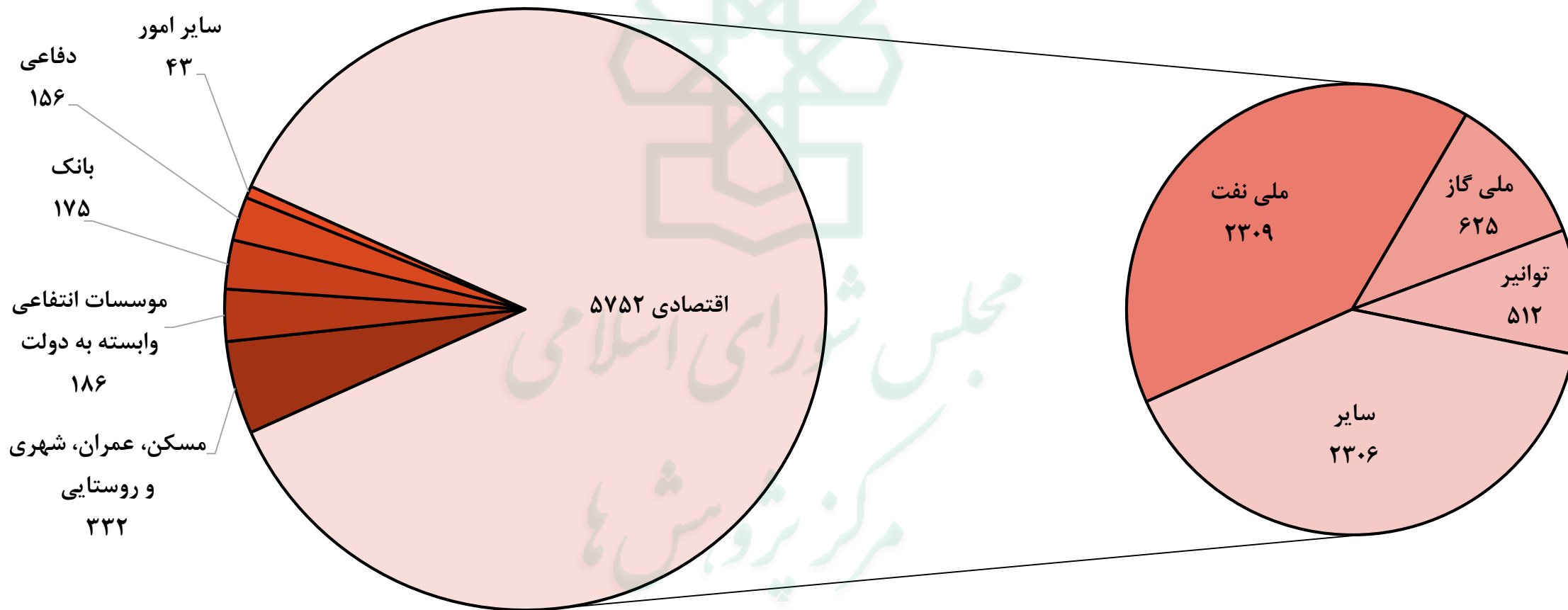
هزینه‌های سرمایه‌ای مصوب و عملکرد شرکت‌های دولتی (هزار میلیارد تومان)

مصوب (سبز) عملکرد (قرمز) عملکرد حقیقی (محور راست) - به قیمت ثابت سال ۱۳۹۵

هزینه سرمایه‌گذاری شرکت های دولتی (هزار میلیارد ریال)

موضوعات احکام تبصره‌های لایحه بودجه ۱۴۰۳

موضوع	تبصره
رشد اقتصادی، انتشار اوراق داخلی و تامین مالی خارجی	۱
حساب عدالت و پیشرفت	۲
قواعد مالی دولت	۳
رابطه مالی نفت و دولت	۴
حوادث غیرمترقبه	۵
مالیات و عوارض	۶
نیرو و آب	۷
هدفمندی یارانه‌ها	۸
صنعت، معدن و تجارت	۹
مسکن و شهرسازی	۱۰
ارتباطات و فناوری ارتباطات	۱۱
علوم و تحقیقات	۱۲
فرهنگ و ارشاد اسلامی	۱۳
جرایم، صندوق خسارات بدنی	۱۴
حقوق و دستمزد	۱۵

نکات مهم تبصره‌ها (۱)

■ ماده واحده- بودجه کل کشور معادل ۶۴۷۸ هزار میلیارد تومان متشکل از دو بخش بودجه دولت بالغ بر ۲۷۳۷ هزار میلیارد تومان و بودجه شرکتها ۳۷۴۱ هزار میلیارد تومان

■ تبصره ۱- سقف انتشار اوراق شرکتهای دولتی معادل ۱۳ هزار میلیارد تومان **(بسیار اندک در مقابل میزان تامین مالی مورد نیاز برای سرمایه گذاری شرکت ها)** و سقف انتشار اوراق شهرداری‌ها ۳۲ هزار میلیارد تومان

■ تبصره ۱- تامین اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با اوراق مالی، ظرفیت نظام بانکی و ماده (۱۲۵) تا سقف ۳۰ درصد ردیف‌های اعتباری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (معادل ۱۱۲ هزار میلیارد تومان)

■ تبصره ۱- سقف تسهیلات مالی خارجی برای طرح‌های دولتی و غیردولتی معادل ریالی ۳۰ میلیارد یورو با لحاظ سهم ۱۵ درصدی گشایش اعتبار (فاینانس) برای طرح‌های موضوع پیوست (۱) به همراه صدور ضمانت نامه دولتی برای اصل و سود توسط وزیر اقتصاد

■ تبصره ۱- مجوز تهاتر بدهی‌های ناشی از اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای با واگذاری اموال غیر منقول در سقف ارقام مصوب بودجه

نکات مهم تبصره‌ها (۲)

- تبصره ۱- مجوز صدور ضمانت‌نامه دولتی برای شرکتهای صادرکننده خدمات فنی-مهندسی برای استفاده از منابع بین‌المللی با سازوکار تاییدیه سازمان توسعه تجارت، اخذ وثیقه و صدور گواهی اخذ وثیقه توسط بانک‌های داخلی و اعلام به وزارت اقتصاد
- تبصره ۲- تخصیص ۳۱ هزار میلیارد تومان از محل منابع عمومی و ۱۰۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات قرض‌الحسنه به حساب عدالت و پیشرفت از منابع بانکی
- تبصره ۳- درخواست مجوز جا به جایی بدون محدودیت از تمامی ردیف‌های منابع عمومی و هدفمندی جهت تامین حقوق و مستمری و یارانه، تعیین دستگاه اجرایی ردیف‌های متفرقه توسط سازمان و جا به جایی از اعتبارات هزینه‌ای به عمرانی
- تبصره ۳- تکلیف تمامی دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشوری به مسدودسازی تمامی حساب‌های فرعی و افتتاح تمامی حساب‌های ارزی و ریالی نزد بانک مرکزی (درآمدی و هزینه‌ای) و تسری این حکم به نهادهای عمومی غیردولتی برخوردار از منابع عمومی یا کمک‌های مردمی
- تبصره ۳- واریز مسدودی‌های حساب ذخیره ارزی تا سقف ۲۰ هزار میلیارد تومان با نرخ تسعیر بازار مبادله ارز و طلا به حساب درآمدی دولت

نکات مهم تبصره‌ها (۳)

- تبصره ۴- رابطه مالی دولت و نفت : سهم صندوق توسعه ملی معادل ۴۰ درصد ، سهم مناطق نفت خیز و گاز خیز و توسعه نیافته معادل ۳ درصد، همچنین پرداخت مطالبات شرکت ملی نفت و شرکت ملی گاز بابت قراردادهای موضوع ماده ۱۵ قانون برنامه هفتم با تایید سازمان برنامه از درآمدهای وصولی ، سهم شرکت ملی نفت و گاز معادل ۱۴.۵ درصد.
- تبصره ۴- مجوز تهاتر و معاوضه فرآورده‌های نفتی هم نام و غیرهم نام اعم از وارداتی و داخلی و همچنین تسویه مطالبات دولت بابت خوراک پتروشیمی‌ها با فرآورده مایع دریافتی از آنها
- تبصره ۴- تخصیص ۱۳۶ هزار میلیارد ریال بابت تقویت بنیه دفاعی نیروهای مسلح ؛ به صورت نقد یا حواله نفت خام و یا میعانات گازی حسب توافق با ستاد کل نیروهای مسلح از طریق شرکت ملی نفت ایران مازاد بر سقف تعیین شده در جدول (۳) ماده واحده
- تبصره ۵ - مجموع اعتبارات تخصیص یافته از محل اعتبارات موضوع بند م ماده ۲۸ قانون الحاق (۲) بالغ بر ۹ هزار میلیارد تومان (تنخواه گردان)
- تبصره ۵ - مجوز دریافت کمک‌های بین المللی بلاعوض تا سقف ۲ میلیارد یورو از سوی سازمان‌های بین‌المللی برای جبران خسارت و پیشگیری از حوادث غیرمترقبه

نکات مهم تبصره‌ها (۴)

تبصره ۶:

- افزایش یک واحد درصدی نرخ مالیات بر ارزش افزوده و مصرف آن در طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای
- محدود سازی استفاده تجاری از حساب‌های غیرتجاری مطابق آیین‌نامه شورای پول و اعتبار
- تهیه اظهارنامه برآوردی برای مودیان ارزش افزوده که طی سنوات ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۰، اظهارنامه خود را در موعد مقرر تسلیم نکرده‌اند.
- عدم استرداد مالیات و عوارض ارزش افزوده کالاهای نفتی (بنزین، نفت‌گاز، گاز طبیعی و ...)
- افزایش نصاب تبصره ماده ۱۰۰ قانون مالیات‌های مستقیم به ۱۵۰ برابر
- تعیین معافیت سالانه حقوق و دستمزد (ماده ۸۴ قانون مالیات مستقیم) به مقدار ۱۴۴ میلیون تومان و معافیت مالیات بر درآمد مشاغل به میزان ۷۵ میلیون تومان
- ساماندهی حساب‌های شخصی و تجاری جهت جلوگیری از فرار مالیاتی
- تنفیذ مالیات خودرو و مسکن لوکس

نکات مهم تبصره‌ها (۵)

- تبصره ۷- کمک بلاعوض دولت معادل ۷۰ درصد اعتبار طرح‌های ذیل برنامه توسعه زیرساخت آب و خاک کشاورزی منوط به تأمین باقی‌مانده
- تبصره ۷- مجوز تسویه جمعی-خرجی مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام‌شده فروش هر متر مکعب آب با بدهی‌های طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به بهره‌برداری رسیده شرکت‌های زیرمجموعه وزارت نیرو
- تبصره ۷- هزینه‌کرد ۵۰ درصد از درآمدهای حاصل از اصلاح بهای برق صنایع شهرک‌ها و نواحی صنعتی برای تأمین برق و نوسازی شبکه انتقال برق شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- تبصره ۷- واریز مابه‌التفاوت بهای خوراک نفت خام و میعانات گازی و فرآورده‌های نفتی خریداری شده از آنها از طریق گشایش ال‌سی ریالی و ارزی
- تبصره ۷- افزایش دوره بازپرداخت مطالبات بانک مرکزی و بانک‌های تجاری بابت اصل و سود تسهیلات پرداختی به شرکت ملی نفت بابت تأمین مالی طرح‌های بالادستی نفت و گاز

نکات مهم تبصره‌ها (۶)

- تبصره ۷- معادل ۲۰ هزار میلیارد تومان نفت خام از محل منابع شرکت ملی نفت، مواد اولیه قیر (وکیوم باتوم) با ۵۰ درصد قیمت بورس کالا از طریق پالایشگاه‌ها در اختیار دستگاه‌های اجرایی قرار داده شود
- تبصره ۸- اختصاص ۴۰ درصد از منابع حاصل از فروش داخلی و صادرات ال پی جی و اتان به مصارف جاری هدفمندی
- تبصره ۸- عدم ارائه جدول مصارف هدفمندی و اکتفا به بیان سر فصل های مصارف بدون اعتبار مشخص و عدم انعکاس مصارف هدفمندی در سرجمع مصارف عمومی
- تبصره ۸- مجوز تخصیص ۳ درصد جمع مصارف این تبصره در قالب تنخواه بانک مرکزی به سازمان هدفمندی یارانه‌ها
- تبصره ۸- تکلیف سازمان هدفمندی به تخصیص منابع حاصل از عوارض و مالیات ارزش افزوده فروش فرآورده‌های نفتی و گاز طبیعی به تامین یارانه نان و دارو.
- تبصره ۸- تکلیف به حذف یارانه خانوارهای غیرمشمول حمایت دولت
- تبصره ۸- تسعیر منابع ارزی تبصره هدفمندی یارانه‌ها به نرخ تالار دوم مرکز مبادله ارز و طلا

نکات مهم تبصره‌ها (۷)

- تبصره ۹- کاهش حقوق گمرکی ماشین آلات و تجهیزات، قطعات، مواد اولیه و واسطه‌ای به ۲ درصد
- تبصره ۹- تعیین حقوق گمرکی و مالیات ارزش افزوده واردات کالاهای اساسی، دارو، ملزومات مصرفی پزشکی و شیرخشک به میزان ۱ درصد
- تبصره ۹- تخصیص یک در هزارم وجوه حقوق دولتی معادن به منظور آموزش و تربیت کارمندان، توسعه فناوری و سایر امور در وزارت صمت- اختصاصی سازی درآمد
- تبصره ۱۰- الزام شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت راه و شهرسازی به واریز صددرصد سود قابل تقسیم پس از کسر مالیات، پنجاه درصد (۵۰٪) سود ویژه و سود سهام دولت تا سقف ده هزار میلیارد ریال به حساب صندوق توسعه حمل‌ونقل کشور
- تبصره ۱۱- الزام تمام دستگاه‌های اجرایی به تخصیص نیم درصد از اعتبارات هزینه‌ای (به‌استثنای فصول ۱، ۴ و ۶) یا از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به منظور تضمین و ارتقای سطح امنیت شبکه، امنیت زیرساخت‌ها و امنیت سامانه‌های خود
- تبصره ۱۱- مشمولیت نرخ صفر مالیاتی برای درآمد کسب و کارهای اشخاص حقیقی در سکو (پلتفرم)های داخلی مورد تأیید وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات که تا پایان سال ۱۴۰۲ فاقد پرونده مالیاتی بوده‌اند

نکات مهم تبصره‌ها (۸)

- تبصره ۱۲ - اجازه به دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی جهت تجمیع املاک از طریق تهاتر و احداث ساختمان‌های مورد نیاز در پردیس اصلی و خوابگاه متاهلین
- تبصره ۱۲- معادل ۳۰۰ میلیارد تومان منابع حاصل از بازپرداخت وام‌های شهریه دانشجویی به عنوان کمک به صندوق‌های مزبور
- تبصره ۱۲ - سهم تامین کنندگان تغذیه دانشجویی متشکل از ۵۰ درصد سهم دولت، ۳۰ درصد صندوق رفاه (تسهیلات بلندمدت اعطایی به صندوق) و ۲۰ درصد دانشجویان (به استثنای دانشجویان نیازمند که از محل تسهیلات قرض الحسنه تامین می شود)
- تبصره ۱۳- تکلیف شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و موسسات اعتباری به هزینه‌کرد ۱ درصد از اعتبارات هزینه‌ای خود برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی
- تبصره ۱۳- تکلیف شورای پول و اعتبار به تعیین سهم هریک از بانکها در پرداخت تسهیلات قرض الحسنه قوانین موضوعه
- تبصره ۱۴ - تسویه وجوه ارزی حاصل از دعاوی و مطالبات خارجی از سوی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، تا معادل سقف هفتاد هزار میلیارد ریال بابت دیون ارزی داخلی و خارجی آن وزارتخانه
- تکلیف صندوق تامین خسارت های بدنی به پرداخت ۴ همت در قالب اوراق یا نقدی به وزرات راه و شهرسازی جهت سرمایه گذاری در نقاط حادثه خیز

نکات مهم تبصره‌ها (۹) (بخش حقوق و دستمزد)

افزایش حقوق کارمندان به میزان ۱۸٪ و حقوق بازنشستگان به میزان ۲۰٪
ضریب حقوق گروه‌های مختلف حقوق‌بگیر ۱۸٪ و بازنشستگان ۲۰٪ افزایش خواهد یافت

افزایش حق عائله‌مندی و اولاد
تعیین امتیاز کمک هزینه عائله‌مندی و حق اولاد به ترتیب ۲۹۰۰ و ۱۷۸۰ برای شاغلان و ۲۸۵۰ و ۱۷۵۰ برای بازنشستگان

افزایش حداقل حقوق‌ها به میزان ۱۸٪
حداقل مبلغ حکم کارگزینی حقوق‌بگیران و حداقل حکم حقوق بازنشستگان به میزان ۱۸٪ افزایش می‌یابد

تعیین سقف ۵۲۰ میلیون تومان برای پاداش بازنشستگی
پاداش پایان خدمت به ازای هر سال خدمت حداکثر تا سی سال و سقف ۵۲۰ میلیون تومان خواهد بود

نکات مهم تبصره‌ها (۱۰) (بخش حقوق و دستمزد)

تعیین سقف ۶۵ میلیون تومان برای پرداخت حقوق

سقف خالص پرداختی متوسط ماهانه در سال برای گروه‌های مختلف حقوق بگیرد ۶۵ میلیون تومان تعیین می‌شود

مستثنی شدن قضات و اعضای هیئت علمی از نرخ مالیات بر مجموع درآمد

اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و موسسات پژوهشی و آموزشی و قضات دادگستری از شمول حکم بند «ث» تبصره «۱۶» مستثنی بوده و مشمول ماده «۸۵» قانون اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم هستند

ساماندهی تخصیص اعتبارات دستگاه‌های اجرایی

هر گونه تصویب‌نامه، بخشنامه، دستورالعمل، تغییر تشکیلات و طبقه بندی مشاغل منوط به اخذ مجوز مکتوب از سازمان برنامه و بودجه مبنی بر تامین اعتبارات مورد نیاز خواهد بود.

یکپارچگی اطلاعات حقوق و دستمزد

الزام بانک مرکزی به جلوگیری از پرداخت به کارکنان بدون درج شناسه یکتای پرداخت و ایجاد امکان دسترسی برخط سازمان اداری و استخدامی کشور به اطلاعات پرداختی در بسترهای الکترونیکی

مجلس شورای اسلامی
مرکز پژوهش‌ها

سیاس از توجه شما

دفتر مطالعات بخش عمومی

آذر ۱۴۰۲